

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Γ΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Στάσεις ζωής σε ποιητικά κείμενα

Τίτλος:

«Του τραγουδιού τη γλώσσα αντιλαλώντας»

Συγγραφή: ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΤΕΝΤΟΜΑ

Εφαρμογή: ΦΙΛΟΘΕΗ ΚΟΛΙΤΣΗ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Του τραγουδιού τη γλώσσα αντιλαλώντας

Εφαρμογή σεναρίου

Φιλοθέη Κολίτση

Δημιουργία σεναρίου

Σταυρούλα Τεντόμα

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Τάξη

Γ΄ Γυμνασίου

Σχολική μονάδα

Διαπολιτισμικό Γυμνάσιο Ευόσμου

Χρονολογία

Από 30-11-2012 έως 10-12-2-2012.

Διδακτική / Θεματική ενότητα

Στάσεις ζωή σε ποιητικά κείμενα

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

9 ώρες

Χώρος

Ι. Φυσικός χώρος: αίθουσα διδασκαλίας με βιντεοπροβολέα, Η/Υ, ηχεία, διαδίκτυο.¹

¹ Όποτε ήταν δυνατόν, χρησιμοποιούσαμε τέσσερις Η/Υ. Το εργαστήριο πληροφορικής δεν χρησιμοποιήθηκε επειδή ήταν κατειλημένο για τα μαθήματα Πληροφορικής 34 από τις 35 ώρες της εβδομάδας.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

II. Εικονικός χώρος: ιστολόγιο τάξης.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Οργάνωση τάξης: είχε γίνει σε προηγούμενη ώρα ο χωρισμός της τάξης σε τέσσερις ομάδες των έξι ατόμων, αφού λάβαμε υπόψη τις ιδιαίτερες ικανότητες κάθε παιδιού (ικανότητα παραγωγής λόγου, τεχνολογικές δεξιότητες, κλπ). Θεωρήθηκε αναγκαίο σε κάθε ομάδα να υπάρχουν δύο μαθητές με επαρκείς δεξιότητες στη χρήση επεξεργαστή κειμένου, λογισμικού δημιουργίας παρουσιάσεων και φυλλομετρητή. Άλλο κριτήριο αποτέλεσε η ανομοιογένεια της ομάδας ως προς τις μαθησιακές ικανότητες των μαθητών και τα ενδιαφέροντα-κλίσεις του κάθε μαθητή.

Κατηγοριοποιήσαμε τους ρόλους που ανέλαβαν οι μαθητές στο πλαίσιο της μικρής ομάδας ως εξής: δύο χειριστές του Η/Υ και «πλοηγητές» στο ψηφιακό υλικό, ένας αναγνώστης των πληροφοριών-στοιχείων, ένας καταγραφέας (ή γραμματέας της ομάδας) που κρατούσε τις σημειώσεις, ένας «διαμεσολαβητής» με τις άλλες ομάδες και την καθηγήτρια και ένας συντονιστής της ομάδας. Οι ρόλοι των μαθητών μέσα στην ομάδα δεν τηρήθηκαν με ακρίβεια, διότι κάποιοι δεν ήταν πολύ εξοικειωμένοι με την ομαδική εργασία. Επιπλέον, κρίθηκε απαραίτητο οι ομάδες να είναι μεικτές να αποτελούνται, δηλαδή, από αγόρια και κορίτσια. Εφόσον οι μαθητές δεν ήταν πολύ εξοικειωμένοι με τη λειτουργία των ομάδων, φροντίσαμε ώστε τα μέλη τους να έχουν μεταξύ τους αρμονικές σχέσεις. Ομάδες στις οποίες οι μαθητές είχαν ήδη φιλικές σχέσεις μεταξύ τους ήταν πιο δεμένες και λειτούργησαν πιο αποτελεσματικά.

Οι μαθητές και η καθηγήτρια έπρεπε να είναι εξοικειωμένοι, σε έναν βαθμό τουλάχιστον με:

- την εργασία σε ομάδες,
- την κατευθυνόμενη και την ελεύθερη πλοήγηση στο διαδίκτυο, τη χρήση κειμενογράφου (Word), λογισμικού δημιουργίας παρουσιάσεων (PowerPoint), λογισμικού δημιουργίας βίντεο (VideoMaker), ιστολογίου (Blog).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Έπρεπε να υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης των μαθητών στο διαδίκτυο από το σπίτι τους.

Έπρεπε, επίσης, να έχουμε δημιουργήσει ιστολόγιο τάξης, στο οποίο τα μέλη κάθε ομάδας θα αναρτούσαν τα αποτελέσματα της δουλειάς τους και θα μπορούσαν να σχολιάζουν τις εργασίες των άλλων ομάδων.

Καλό θα ήταν το ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου να δίνει τη δυνατότητα για συνεχόμενα δίωρα.

Ζητήσαμε συνεργασία από τους καθηγητές της Μουσικής και των Καλλιτεχνικών του σχολείου μας, προκειμένου οι μαθητές να συζητήσουν και να κατανοήσουν τον ρόλο της συνδυασμένης χρήσης λόγου, εικόνας και μουσικής (απαγγελία ποιήματος με συνοδεία μουσικής ή οπτικοποίηση ποιήματος) στη θετικότερη ανταπόκριση των σημερινών νέων απέναντι στην ποίηση. Οι συνάδελφοι είχαν κάνει ήδη μία συζήτηση με τα παιδιά στο μάθημά τους ο καθένας και υποσχέθηκαν ότι θα επανέρχονταν στο ίδιο θέμα αργότερα.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Σταυρούλα Τεντόμα, Του τραγουδιού τη γλώσσα αντιλαλώντας, Νεοελληνική Λογοτεχνία Γ΄ Γυμνασίου, 2012.

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Με το διδακτικό αυτό σενάριο, στο πλαίσιο της ενότητας «Στάσεις ζωής σε ποιητικά κείμενα», επιδιώχθηκε οι μαθητές της Γ΄ Γυμνασίου ξεκινώντας από τραγούδια:

- να προσεγγίσουν και να αγαπήσουν την ποίηση,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- να προβληματιστούν κριτικά πάνω σε διάφορες στάσεις ζωής, που εκφράζονται σε ποιητικά κείμενα, ώστε να διαμορφώσουν προσωπικές αντιλήψεις και στάσεις ζωής και να μπορούν να διαλέγονται με τον κόσμο και τον εαυτό τους,
- να μάθουν να συνεργάζονται, στοιχείο που στην εποχή μας αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση επιβίωσης,
- να κινητοποιηθούν ώστε να δημιουργήσουν δικά τους ποιητικά και πολυτροπικά κείμενα,
- να προσεγγίσουν την ποίηση, μέσα από τη μαθησιακή αυτή εμπειρία, τόσο ως πηγή απόλαυσης όσο και ως ερέθισμα για κριτικό προβληματισμό.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Ο τίτλος του σεναρίου, στο οποίο βασίζεται αυτή η εφαρμογή, είναι «Του τραγουδιού τη γλώσσα αντιλαλώντας». Πρόκειται για στίχο του Κωστή Παλαμά από ένα ποίημα που εύχεται τα βιβλία «σαν τα τραγούδια να είναι». Με τα τραγούδια εκφραζόμαστε, χαιρόμαστε, λυπόμαστε, ερωτευόμαστε, παρηγορούμαστε, αγωνιζόμαστε. Το τραγούδι αποτελεί ζωντανό συστατικό της καθημερινότητάς μας, ένα πεδίο επικοινωνίας και συνάντησης με τους συνανθρώπους μας, που συχνά συνοδεύει τους ρεμβασμούς μας ή τη θλίψη μας, γλιστράει στα μονοπάτια του μυαλού μας ή στα βάθη της ψυχής μας.

Στο διδακτικό αυτό σενάριο, που δημιουργήθηκε αρχικά στο πλαίσιο της ενότητας «Στάσεις ζωής σε ποιητικά κείμενα», ξεκινήσαμε από τα τραγούδια –έναν χώρο οικείο, αγαπητό και προσίτο στους μαθητές μας– και περάσαμε στη συνέχεια στη μελέτη της ποίησης –έναν χώρο περισσότερο απαιτητικό, που ενδεχομένως να δημιουργεί στα παιδιά φόβο και άγχος σχετικά με την κατανόηση και την ερμηνεία των ποιητικών κειμένων. Άλλωστε, ελάχιστα παιδιά –όπως ίσως και ελάχιστοι

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ενήλικες— ακούνε ή διαβάζουν ποίηση, ενώ μάλλον όλοι ακούνε τραγούδια. Έτσι, τα παιδιά, με όχημα τη μουσική και τον ρυθμό, πρόσεξαν ευκολότερα τον λόγο (που σε αρκετά τραγούδια είναι εξαιρετικά ποιητικός και δυνατός), απομνημόνευσαν τον στίχο ακόμα και αν δεν τον καταλάβαιναν και τον ανακάλεσαν αργότερα, όταν ήρθε η κατάλληλη ώρα.

Ζητούμενο στη διδακτική αυτή εφαρμογή ήταν μέσα από τη συνεργασία οι μαθητές να πειραματιστούν με ποιητικά κείμενα, να τα διαβάσουν προσωπικά και δημιουργικά και να εξοικειωθούν με την ποίηση με έναν τρόπο φιλικό. Σε μια εποχή δύσκολη σαν τη σημερινή η ποίηση δεν είναι πολυτέλεια, αλλά ανάγκη, ένας τρόπος ζωής και μια εναλλακτική πρόταση στα ποικίλα αδιέξοδα των καιρών. Η ποιητική διάθεση είναι άλλωστε και το νήμα που συνδέει τα κείμενα του σεναρίου μας.

Μέσα από τη διδακτική αυτή πρόταση επιδιώχθηκε να προβληματιστούν οι μαθητές κριτικά πάνω σε ποικίλες στάσεις ζωής, ώστε να διαμορφώσουν προσωπικές αντιλήψεις και στάσεις ζωής, με άλλα λόγια να μάθουν να διαλέγονται με τον εαυτό τους και τον κόσμο. Ειδικότερα, καθεμιά από τις τέσσερις ομάδες μαθητών ανέλαβε να μελετήσει δύο τραγούδια και ένα ποίημα, στα οποία εντοπίζονται οι ακόλουθες στάσεις ζωής: α) η αγάπη ως ύψιστο ιδανικό της ανθρώπινης ζωής, για την οποία αξίζει να περάσει κάποιος πολλές δοκιμασίες, β) η ανιδιοτέλεια και η ελευθερία ως βασικά συστατικά της αγάπης γ) η αξιοπρέπεια και ο αυτοσεβασμός που οφείλει να έχει ο άνθρωπος, δ) η ανάγκη του ανθρώπου για “ουρανό” και γενικότερα για πνευματικές αξίες και αγαθά.

Επιπλέον, επιδιώχθηκε να αντιληφθούν τις εικόνες, τις μεταφορές κλπ. ως βασικά συστατικά του ποιητικού λόγου αλλά και από την άλλη, την ύπαρξη πεζολογικών ποιημάτων (πχ. Καβάφης). Άλλο ζητούμενο ήταν ο προβληματισμός γύρω από τη σημασία της συνδυασμένης χρήσης λόγου, εικόνας και μουσικής (απαγγελία, οπτικοποίηση) στη θετικότερη ανταπόκριση των σημερινών νέων απέναντι στην ποίηση. Τέλος, δόθηκε η δυνατότητα στους μαθητές να εκφράσουν τις

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

δημιουργικές τους ικανότητες είτε με τη σύνθεση ποιητικού κειμένου είτε με τη δημιουργία πολυτροπικού κειμένου.

Αναφορικά με τα [Φύλλα Εργασίας](#) 1 και 2, που ήταν διαφοροποιημένα ανά ομάδα, έγινε προσπάθεια να υπάρχουν ισοδύναμες και αντίστοιχες δραστηριότητες για όλες τις ομάδες. Στο Φύλλο Εργασίας 1 το βάρος έπεσε σε ερευνητικές δραστηριότητες, ενώ στο Φύλλο Εργασίας 2 σε περισσότερο δημιουργικές. Έτσι, δόθηκε στο κάθε φύλλο ένας γενικότερος τίτλος «Η Ομάδα ερευνά» και «Η Ομάδα δημιουργεί» αντίστοιχα.

Μετά το τέλος της Β΄ Φάσης υπήρχε η πρόθεση να γίνει αφενός αυτο-αξιολόγηση και ετερο-αξιολόγηση των μαθητών –ανά ομάδες, χρησιμοποιώντας τα σχετικά Φύλλα Αξιολόγησης (Φ.Α.) της συναδέλφου– και αφετέρου Αξιολόγηση της διαδικασίας σε ατομικό επίπεδο, μετά την ολοκλήρωση και της Γ΄ Φάσης. Δυστυχώς όμως, η αξιολόγηση με βάση τα συγκεκριμένα Φ.Α. δεν πραγματοποιήθηκε εξαιτίας του περιορισμένου χρόνου που είχαμε στη διάθεσή μας. Ωστόσο, τα τρία Φ.Α. περιλαμβάνονται στο σενάριο αυτό με σκοπό να αξιοποιηθούν σε ύστερη φάση. Για την αξιολόγηση των μαθητών κατά τη διάρκεια του συγκεκριμένου σεναρίου λάβαμε υπόψη τα παρακάτω: α) το παραδοτέο υλικό της κάθε ομάδας, β) τη συμμετοχή των μαθητών στο μάθημα και τη συνεργασία τους με τα μέλη της ομάδας τους, γ) την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της κάθε ομάδας στην ολομέλεια της τάξης και τη συνακόλουθη ανταπόκριση των άλλων μαθητών.

Το διδακτικό αυτό σενάριο, λόγω έλλειψης χρόνου, δεν μπόρεσε να εφαρμοστεί στην πλήρη μορφή του και το περιορίσαμε στις εννέα ώρες αντί για δώδεκα που προβλέπονταν στο αντίστοιχο συνταγμένο. Με αλλαγές που έγιναν στο ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου έγιναν δύο διδακτικά δίωρα τη δεύτερη εβδομάδα της εφαρμογής του και την τρίτη εβδομάδα ένα τρίωρο αντί για δίωρο. Τέλος, η παρέμβαση των παιδιών, που ζήτησαν επίμονα να επιλέξουν οι ίδιοι τουλάχιστον το ένα από τα δύο τραγούδια, προκάλεσε διάφορες αναπροσαρμογές.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώχθηκε οι μαθητές:

- να θεωρήσουν (και να αισθανθούν) την ποίηση αφενός ως πηγή απόλαυσης και αφετέρου ως ερέθισμα για κριτικό προβληματισμό,
- να κατανοήσουν και να συζητήσουν ποικίλες στάσεις ζωής, που εκφράζονται σε τραγούδια και ποιήματα και να μπορούν να τοποθετηθούν κριτικά απέναντι σε αυτές,
- να μπορούν να συνδέουν τις παραπάνω στάσεις και συμπεριφορές με τη σημερινή εποχή και την προσωπική τους εμπειρία, ώστε να διαμορφώσουν σταδιακά δικές τους αντιλήψεις και στάσεις ζωής,
- να προβληματιστούν αν η συνοδεία της απαγγελίας με κατάλληλη μουσική επένδυση και ο εμπλουτισμός ενός ποιήματος με εικόνες και μουσική (οπτικοποίηση) συντελούν στη θετικότερη πρόσληψη ενός ποιήματος από έναν αποδέκτη-αναγνώστη-θεατή της ηλικίας τους και αν αυτό μπορεί τελικά να οδηγήσει σε μια θετικότερη στάση των νέων απέναντι στην ποίηση,
- να αντιληφθούν τη σύνδεση της λογοτεχνίας με τη ζωή και την ανθρώπινη εμπειρία και τη σημασία της στην κατανόηση του κόσμου και του εαυτού μας.

Γνώσεις για τη λογοτεχνία

Ξεκινώντας από τραγούδια, που είναι πιο γνωστά, κατανοητά και προσπελάσιμα οι μαθητές διάβασαν και συζήτησαν ποιήματα, που είναι άγνωστα ή πιο δύσκολα, με στόχο να κατανοήσουν:

- ποιος μιλά σε ένα ποίημα, σε ποιον απευθύνεται αυτός που μιλά και να ανιχνεύσουν την πιθανή ύπαρξη άλλων φωνών στο ίδιο ποίημα,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- τη λειτουργία των εικόνων, των μεταφορών (και άλλων σχημάτων λόγου) ως βασικών συστατικών του ποιητικού λόγου και στον αντίποδα την ύπαρξη πεζολογικών ποιημάτων
- ότι τα κείμενα διαλέγονται μεταξύ τους και με τον κόσμο.²

Γραμματισμοί

Με το συγκεκριμένο σενάριο επιδιώχθηκε να αποκτήσουν οι μαθητές τη δυνατότητα να αναγνωρίζουν αντιλήψεις και στάσεις ζωής σε ποιήματα και τραγούδια και παράλληλα να ασκηθούν:

- στη δημιουργική γραφή, ανταποκρινόμενοι σε ένα ποιητικό ερέθισμα³,
- στον συνδυασμό στίχων, εικόνων και μουσικής, με δημιουργία πολυτροπικών κειμένων (προβολή παρουσίασης ή δημιουργία βίντεο) και οπτικοποίηση ποιημάτων⁴,
- στην εργασία σε ομάδες και στη συνεργασία μεταξύ τους.

Διδακτικές πρακτικές

Διδακτικές πρακτικές που ακολουθήθηκαν ήταν οι:

- μετωπική διδασκαλία,
- μαθητοκεντρική διδασκαλία,
- ομαδοσυνεργατική μέθοδος διδασκαλίας,
- βιωματική μάθηση,
- ολιστική προσέγγιση της γνώσης (η νέα γνώση οικοδομείται στην παλιά και γίνεται προσπάθεια το μάθημα να συνδεθεί με την εμπειρία των παιδιών),
- συνδυασμός ποικίλων τεχνικών διδασκαλίας, όπως ο καταγισμός ιδεών, η ελεύθερη και η κατευθυνόμενη συζήτηση,

² Βλ. στον Φάκελο Τεκμηρίων το αρχείο dialogos_keimenon_doc.

³ Βλ. στον Φάκελο Τεκμηρίων το αρχείο dimiourgiki_grafi_doc.

⁴ Βλ. ό.π. το αρχείο video_sachtouris.wmv.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- διαθεματική διδασκαλία (σύνδεση της λογοτεχνίας με το μάθημα της Μουσικής και των Καλλιτεχνικών),
- δημιουργική αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία φιλολογικών μαθημάτων.

Αναλυτικότερα, σε επίπεδο διδακτικών πρακτικών, επιχειρήθηκε μια μετατόπιση από τη δασκαλοκεντρική-μετωπική στη μαθητοκεντρική-ομαδοσυνεργατική διδασκαλία. Ειδικότερα, ο ρόλος της εκπαιδευτικού ήταν να ενορχηστρώνει την ομάδα της τάξης και να συνθέτει το υλικό του μαθήματος προτείνοντας κείμενα, τραγούδια κλπ. και να προσπαθεί να επικαιροποιήσει τη γνώση και να τη φέρει κοντά στις προσλαμβάνουσες και τις εμπειρίες των μαθητών. Σε όλη τη διαδικασία υποστήριζε και εμπύχωνε τους μαθητές. Μετωπική διδασκαλία είχαμε κατά το πρώτο διδακτικό δίωρο (Α΄ Φάση) και στα σημεία στα οποία παρουσιαζόταν υλικό από την διδάσκουσα στην ολομέλεια της τάξης. Παράλληλα, σε ανάλογες περιπτώσεις χρησιμοποιήθηκε ένας συνδυασμός διδακτικών μεθόδων, όπως: καταγισμός ιδεών και κατευθυνόμενη και ελεύθερη συζήτηση (Κουλαϊδής, 2007).

Σε όλες τις άλλες ώρες ακολουθήθηκε το μαθητοκεντρικό μοντέλο διδασκαλίας, καθώς οι μαθητές είτε εργάζονταν σε ομάδες είτε παρουσίαζαν την εργασία τους στην ολομέλεια της τάξης. Στο συγκεκριμένο μοντέλο, οι μαθητές από παθητικοί δέκτες απέκτησαν ενεργητικό ρόλο στη διαδικασία της μάθησης: ερεύνησαν και ανακάλυψαν σε έναν βαθμό τη γνώση με τη βοήθεια της διδάσκουσας και των Φύλλων εργασίας κατά τη Β΄ Φάση (φάση έρευνας) και δημιούργησαν κείμενα κριτικού λόγου. Στη συνέχεια, κατά τη Γ΄ Φάση, δημιούργησαν δικά τους ποιητικά κείμενα (δημιουργική γραφή) και πολυτροπικά κείμενα (νέος γραμματισμός). Μέσα σε ένα πλαίσιο ολιστικής προσέγγισης της γνώσης και βιωματικής μάθησης, η νέα γνώση οικοδομείται στην παλιά –εν προκειμένω η μελέτη της ποίησης οικοδομείται στην εξοικείωση των παιδιών με το τραγούδι– και παράλληλα έγινε προσπάθεια το μάθημα να επικαιροποιηθεί και να συνδεθεί με την εμπειρία τους. Η σύνδεση της λογοτεχνίας με άλλα γνωστικά αντικείμενα και πεδία

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

και η δημιουργική αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία φιλολογικών μαθημάτων βοήθησαν σημαντικά προς αυτήν την κατεύθυνση.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, το σενάριο αυτό εφαρμόστηκε σε τμήμα στο οποίο είχε μόλις ολοκληρωθεί η διδασκαλία του δικού μου συνταγμένου σεναρίου «Στάσεις ζωής στην ελληνική και ξενόγλωσση ερωτική ποίηση». Ξεκίνησα, λοιπόν, λέγοντας στα παιδιά ότι στα επόμενα διδακτικά δίωρα θα συζητούσαμε ποικίλες στάσεις ζωής που συναντούμε σε τραγούδια και σε ποιήματα και έχοντας κατά νου να χρησιμοποιήσω τα προτεινόμενα τραγούδια και ποιήματα από το αντίστοιχο συνταγμένο σενάριο της συναδέλφου. Ωστόσο, όταν ξεκινήσαμε τη διανομή των τραγουδιών στις ομάδες, ήταν τόσο επίμονη η παράκληση-απαίτηση των παιδιών να ασχοληθούν με τραγούδια δικής τους επιλογής (σχετικά με τον έρωτα-αγάπη), που θεώρησα ότι θα έπρεπε να δεχτώ την πρότασή τους, τη στιγμή μάλιστα που το συγκεκριμένο σενάριο ξεκινά από τα τραγούδια (που είναι πιο οικεία και αγαπητά στα παιδιά) και κατά κάποιο τρόπο τα “χρησιμοποιεί” ως μέσο κινητοποίησης του ενδιαφέροντός τους, για να περάσουμε στη συνέχεια στα ποιήματα. Πάντως, κρατώντας ως θέμα του ενός τουλάχιστον τραγουδιού κάθε ομάδας τον έρωτα, περάσαμε στην αγάπη ως ύψιστο ιδανικό στη ζωή μας (Ομάδα 1) και από εκεί στην επιθυμία και ανάγκη του ανθρώπου όχι μόνο για αγάπη, αλλά γενικότερα για πνευματικά αγαθά και αξίες, δηλαδή για “ουρανό”, όπως αναφέρεται και στο ποίημα του Σαχτούρη (Ομάδα 4). Ήταν αυτονόητο ότι χρειάστηκε να αναδιαμορφωθεί το σενάριο με βάση τα νέα δεδομένα. Ο “ποιοτικός” στίχος τέθηκε ως προϋπόθεση επιλογής των τραγουδιών από τους μαθητές.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το συγκεκριμένο σενάριο εντάσσεται στην ενότητα «Στάσεις ζωής σε ποιητικά κείμενα», η οποία αποτελεί την πρώτη θεματική ενότητα στο μάθημα των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ΄ Γυμνασίου, σύμφωνα με το νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι ΤΠΕ εμπλουτίζουν το μάθημα με οπτικοακουστικό υλικό, που θα ήταν δύσκολο να συγκεντρώσουμε σε παλαιότερες εποχές με την ίδια αμεσότητα και ταχύτητα. Χάρη στις ΤΠΕ οι μαθητές είχαν τη δυνατότητα να ακούσουν απαγγελία ποιημάτων και να παρακολουθήσουν οπτικοποιημένες εκδοχές τραγουδιών και ποιημάτων, να προβληματιστούν και να διαλέξουν ποια από αυτές προκαλεί κατά τη γνώμη τους τη θετικότερη ανταπόκριση σε έναν αποδέκτη-αναγνώστη-θεατή της ηλικίας τους. Παράλληλα, τους δόθηκε η δυνατότητα να εξασκήσουν και να βελτιώσουν δεξιότητες κλασικού γραμματισμού (λογοτεχνικός γραμματισμός), νέου γραμματισμού (χρήση λογισμικού παρουσίασης PowerPoint, λογισμικού δημιουργίας βίντεο Video Maker, ιστολογίου και τέλος, δημιουργία πολυτροπικών κειμένων με συνδυασμένη χρήση λόγου, εικόνας και μουσικής) και σε έναν βαθμό κριτικού γραμματισμού (προβληματισμός και επιλογή ανάμεσα σε διαφορετικές απαγγελίες και διαθέσιμες οπτικοποιημένες εκδοχές ποιημάτων). Οι μαθητές συμμετέχουν με αυτόν τον τρόπο ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία και γίνονται συνδιαμορφωτές της παραγόμενης γνώσης, ενώ παράλληλα αναπτύσσουν τη λογική του σχεδιασμού (design), καθώς χρησιμοποιούν ποικίλα περιβάλλοντα για τη συγγραφή των κειμένων τους (Κουτσογιάννης, 2011β). Το μάθημα συνδέεται με τη ζώσα καθημερινότητά τους με αποτέλεσμα να γίνεται επίκαιρο και ζωντανό.

Για πρακτικούς λόγους, λόγω δηλαδή περιορισμένης δυνατότητας χρήσης ενός Η/Υ από την κάθε ομάδα κατά τη διάρκεια της εφαρμογής αυτού του σεναρίου, δεν μπόρεσαν να πραγματοποιηθούν κάποιες δραστηριότητες, όπως το μαρκάρισμα των

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

κειμένων της Δραστηριότητας 2 του ΦΕ 1 και η ανάρτηση των εργασιών των μαθητών στο ιστολόγιο της τάξης. Οι αναρτήσεις των εργασιών των παιδιών θα γίνουν στο άμεσο μέλλον.

Κείμενα⁵

Λογοτεχνικά κείμενα σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΑ Β' Γυμνασίου

Νίκος Καρούζος, [Τα πουλιά δέλεαρ του Θεού](#).

Κ. Π. Καβάφης, [Όσο μπορείς](#).

Λογοτεχνικά κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Μίλτος Σαχτούρης, [Το Ψωμί](#), *Ποιήματα (1945-1971)*. Αθήνα: Κέδρος.

Kahlil Gibran, «Όταν η αγάπη σε καλεί», *Ο Προφήτης και Ο κήπος του Προφήτη*, Αθήνα, Printa, 2004.

Κείμενα άλλων σχολικών εγχειριδίων

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Γ' Γυμνασίου

[Το κείμενο της ενότητας 6](#), «Η μουσική εξημερώνει», Πολύβιος Ιστορίαι 4.20.4-21.1.

Υποστηρικτικό υλικό

Τραγούδια

«[Φτερωτό μου τραγουδάκι](#)» από τον δίσκο *Στην εποχή του ονείρου*, στίχοι Κώστας Φασουλάς, μουσική Γιώργος Νταλάρας, ερμηνεία Ελένη Τσαλιγοπούλου, Sony/Ακτή, 1998.

«[Ο Προσκυνητής](#)» από τον δίσκο *Οι περιπέτειες ενός προσκυνητή*, μουσική, [στίχοι](#) και ερμηνεία: Αλκίνοος Ιωαννίδης, Mercury, 2003.

⁵ Βλ. [Παράρτημα II: Τραγούδια](#) & [Παράρτημα III: Ποιήματα](#). Τα κείμενα που χρησιμοποιήθηκαν έχουν επίσης αναρτηθεί στο ιστολόγιο της τάξης [Ιστολόγιο Διαπολιτισμικού Γυμνασίου Ευόσμου για τη Λογοτεχνία \(Εφαρμογή Σεναρίου 3\)](#).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

«[Η αγάπη όλα τα υπομένει](#)» από τον δίσκο *Ρεσιτάλ*, μουσική: Κώστας Χατζής, [στίχοι](#): Σώτια Τσώτου, ερμηνεία: Μαρινέλλα & Κώστας Χατζής, Polygram, 1976.

«[Πεθαίνω για σένα](#)» από τον δίσκο *Η ενοχή των αμνών*, μουσική: Λαυρέντης Μαχαιρίτσας, [στίχοι](#): Ελένη Ράντου & Γιάννης Μαύρος, ερμηνεία: Λαυρέντης Μαχαιρίτσας, MINOS EMI, 2010.

«[Μη φοβάσαι](#)», από τον δίσκο *Κοντά στη δόξα μια στιγμή*, μουσική & ερμηνεία: Νίκος Ξυδάκης, [στίχοι](#): Μανώλης Ρασούλης, Lyra, 1987.

«[Αγαπάω κι αδιαφορώ](#)» από τον δίσκο *Χαιρετίσματα*, μουσική και [στίχοι](#): Νικόλαος Άσιμος, ερμηνεία: Βασίλης Παπακωνσταντίνου, MINOS, 1994.

«[Μην χτυπάς σ' ένα σπίτι κλειστό](#)» από τον δίσκο *Η πόλη μας*, μουσική: Μάνος Ελευθερίου, [στίχοι](#): Λουκιανός Κηλαηδόνης, ερμηνεία: Μανώλης Μητσιάς, EMI – GLORIA, 1970.

[Ένας μικρός Τιτανικός](#) από τον δίσκο *Ρίξε κόκκινο τη νύχτα*, μουσική: Λαυρέντης Μαχαιρίτσας, [στίχοι](#): Μιχάλης Γκανάς, ερμηνεία: Λαυρέντης Μαχαιρίτσας, (EMI, 1993.

«[Η μπαλάντα του Ούρι](#)» από τον δίσκο *Ατέλειωτος δρόμος*, μουσική: Μάνος Χατζιδάκις, [στίχοι](#): Νίκος Γκάτσος, ερμηνεία: Βασίλης Λέκας, MINOS, 1983.

Βίντεο

α) Οπτικοποιημένες εκδοχές αρχαίων κειμένων

[Το κείμενο της ενότητας 6, «Η μουσική εξημερώνει», Πολύβιος Ιστορίαι 4.20.4-21.1.](#)

β) Απαγγελία – Μελοποιημένες εκδοχές – Οπτικοποιημένες εκδοχές ποιήματος

1. Νίκος Καρούζος, «Τα πουλιά δέλεαρ του Θεού»

[«Τα πουλιά δέλεαρ του Θεού» \(βίντεο – απαγγελία – δημιουργός: Evita Lykou\)](#)

[«Τα πουλιά δέλεαρ του Θεού» \(βίντεο – απαγγελία – δημιουργός: username85gamw\)](#)

2. Kahlil Gibran. «Όταν η αγάπη σε καλεί»

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

[«Όταν η αγάπη σε καλεί» \(βίντεο – οπτικοποιημένη εκδοχή 1 – δημιουργός: KRoditis\)](#) (τα τρία πρώτα λεπτά)

[«Όταν η αγάπη σε καλεί» \(βίντεο – οπτικοποιημένη εκδοχή 2 – δημιουργός: ένας αγέρας\)](#) (τα τρία πρώτα λεπτά)

3. Κ. Π. Καβάφης, «Όσο μπορείς»

[«Όσο μπορείς» \(βίντεο – απαγγελία Σ. Στρατηγού – δημιουργός: Koinon Eordaias\)](#)

[«Όσο μπορείς» \(βίντεο – απαγγελία Αντέλα Μέρμηγκα – δημιουργός: rontonapoleon\)](#)

[«Όσο μπορείς» \(απαγγελία Γ. Π. Σαββίδη – ΣΝΕ\)](#)

[«Όσο μπορείς» \(απαγγελία Μίμη Σουλιώτη – ΣΠΕ\)](#)

[«Όσο μπορείς» \(βίντεο – οπτικοποιημένη εκδοχή 1 – δημιουργός: thalassa upomonis\)](#)

[«Όσο μπορείς» \(βίντεο – οπτικοποίηση 2 – δημιουργός: alextagari\)](#)

[«Όσο μπορείς» \(βίντεο – μελοποιημένη εκδοχή από τον χρήστη stellasmousiki\)](#)

4. Μίλτος Σαχτούρης, «Η Αποκριά»

[«Αποκριά» \(βίντεο – απαγγελία του Μίλτου Σαχτούρη & οπτικοποιημένη εκδοχή 1\)](#)

[«Αποκριά» \(βίντεο – οπτικοποιημένη εκδοχή 2\)](#)

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Α΄ Φάση: πριν την ανάγνωση

1^η-2^η ώρα

Κατά τη διάρκεια της φάσης αυτής προσπαθήσαμε να κινητοποιήσουμε το ενδιαφέρον των μαθητών μας γύρω από το προτεινόμενο θέμα “χτίζοντας γέφυρες” μεταξύ των κειμένων αυτών και των ίδιων. Όλες οι δραστηριότητες απευθύνονταν στην ολομέλεια της τάξης.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

Εισαγωγική δραστηριότητα (“Άνοιγμα” του μαθήματος)

Δραστηριότητα 1: Προβολή Βίντεο

Ξεκινήσαμε το μάθημα προβάλλοντας στην ολομέλεια της τάξης το βιντεάκι [«Η μουσική εξημερώνει»](#): το κείμενο της Ενότητας 6 (Πολύβιος, Ιστορία 4.20.4 – 21.1), από το βιβλίο *Αρχαία Ελληνική Γλώσσα* (Γ΄ Γυμνασίου), που εμπεριέχει το αρχαίο κείμενο και τη μετάφρασή του, ενώ είχαμε στο μεταξύ μοιράσει σε όλους τους μαθητές σε φωτοτυπία το αρχαίο κείμενο με τη μετάφρασή του. Στη συνέχεια, συζητήσαμε πάνω στο κείμενο, θέτοντας ερωτήσεις του τύπου: *Ποια σχέση έχουν οι Αρκάδες με τη μουσική και το τραγούδι; Ποιος είναι ο ρόλος της μουσικής και του τραγουδιού στην κοινωνία των Αρκάδων; Για ποιον λόγο έχει καθιερωθεί η καλλιέργεια της μουσικής και του τραγουδιού; Υπάρχει σχέση ανάμεσα στη γεωγραφική θέση και στο κλίμα μιας περιοχής και στις συνήθειες των κατοίκων της;*

Δραστηριότητα 2: Καταιγισμός ιδεών

Στη συνέχεια, γράψαμε στο κέντρο του πίνακα τη λέξη «Μουσική» και ζητήσαμε από τους μαθητές, αξιοποιώντας την τεχνική του καταιγισμού ιδεών, να μας πουν μία λέξη που τους έρχεται στο μυαλό, σχετικά με τον ρόλο της μουσικής στη ζωή των ανθρώπων. Οι απαντήσεις των παιδιών ταξινομήθηκαν ως εξής: εκφραστικός ρόλος (με τη μουσική εκφράζουμε ποικίλα συναισθήματα: χαρά, λύπη, απογοήτευση, έρωτα, θρήνο για απώλεια αγαπημένου προσώπου κλπ.), παρηγορητικός ή λυτρωτικός ρόλος (με τη μουσική νιώθουμε ανακούφιση, παρηγοριά, ηρεμία, χαλάρωση κλπ.), καλλιτεχνικός ή δημιουργικός ρόλος (γράφουμε τραγούδια ή συνθέτουμε μουσική και δίνουμε διέξοδο στις δημιουργικές μας δυνάμεις), διεκδικητικός ή επαναστατικός ρόλος (κάποιες φορές με τη μουσική και το τραγούδι εκδηλώνουμε την αντίθεσή μας στα κακώς κείμενα της κοινωνίας μας). Επίσης, κάποιοι μαθητές συσχέτισαν τη μουσική με τα μαθηματικά, τον χορό, το θέατρο ή ειδικότερα με το αρχαίο θέατρο.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Έπειτα, συζητήσαμε αν η μουσική θα μπορούσε να αξιοποιηθεί στο σχολείο και έγιναν οι εξής προτάσεις: α) να ακούμε μουσική στο διάλειμμα για χαλάρωση ή εκτόνωση, β) να ακούμε απαλή μουσική την ώρα του μαθήματος (στο συγκεκριμένο τμήμα αυτό το είχαμε εφαρμόσει κάποιες φορές στο μάθημα της Λογοτεχνίας κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης κειμένων), γ) να ακούμε κάποιο τραγούδι ή μουσικό κομμάτι στο τέλος του μαθήματος για εκτόνωση. Τέλος οι απόψεις των μαθητών για το μάθημα της Μουσικής συνέκλιναν στο ότι προτιμούν να είναι περισσότερο πρακτικό και λιγότερο θεωρητικό.

Δραστηριότητα 3: Προβολή βίντεο (τραγούδι)

Αμέσως μετά προβάλαμε στην ολομέλεια της τάξης το τραγούδι «[Φτερωτό μου τραγουδάκι](#)» από τον δίσκο *Στην εποχή του ονείρου* (Sony Ακτή, 1998), με στόχο να γίνει κατευθυνόμενη και ελεύθερη συζήτηση αναφορικά με τον ρόλο που φαίνεται να έχει το τραγούδι στη συναισθηματική κατάσταση του προσώπου που μιλά στο τραγούδι αυτό.

Δραστηριότητα 4: Καταιγισμός ιδεών

Κατόπιν, γράψαμε στο κέντρο του πίνακα τη λέξη «Ποίηση» και ζητήσαμε από τους μαθητές, αξιοποιώντας την τεχνική του καταιγισμού ιδεών, να μας πουν μία λέξη που τους έρχεται στο μυαλό, σχετικά με τον ρόλο της ποίησης στη ζωή των ανθρώπων. Οι απαντήσεις των παιδιών ήταν ανάλογες με αυτές που δόθηκαν σχετικά με τη μουσική και ταξινομήθηκαν και πάλι ως εξής: εκφραστικός ρόλος (με την ποίηση εκφράζουμε ποικίλα συναισθήματα: χαρά, λύπη, απογοήτευση, έρωτα κλπ.), παρηγορητικός ή λυτρωτικός ρόλος (διαβάζοντας ποίηση νιώθουμε ανακούφιση, παρηγοριά, ηρεμία, χαλάρωση κλπ.), καλλιτεχνικός ή δημιουργικός ρόλος (γράφουμε ποίηση και δίνουμε διέξοδο στις δημιουργικές μας δυνάμεις), διεκδικητικός ή επαναστατικός ρόλος (κάποιες φορές με την ποίηση εκδηλώνουμε την αντίθεσή μας στα κακώς κείμενα της κοινωνίας μας).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Οι παραπάνω δραστηριότητες βοήθησαν στο να προβληματιστούν οι μαθητές σχετικά με τον ρόλο της Μουσικής και της Ποίησης στη ζωή μας ώστε στη συνέχεια να περάσουμε ομαλά στη συζήτηση τραγουδιών και ποιημάτων και στη στάση ζωής που εκφράζεται σε αυτά.

Ανάθεση δραστηριοτήτων στις τέσσερις ομάδες

Ο χωρισμός των μαθητών της τάξης σε τέσσερις ομάδες των έξι ατόμων είχε ήδη γίνει σε προηγούμενη διδακτική ώρα.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, το σενάριο αυτό εφαρμόστηκε σε τμήμα στο οποίο είχε μόλις ολοκληρωθεί η εφαρμογή του δικού μου σεναρίου που αφορούσε τις «Στάσεις ζωής στην ελληνική και ξενόγλωσση ερωτική ποίηση». Ξεκίνησα, λοιπόν, την εφαρμογή του, λέγοντας στα παιδιά ότι στα επόμενα διδακτικά δίωρα θα συζητούσαμε ποικίλες στάσεις ζωής σε τραγούδια και ποιήματα, έχοντας κατά νου να χρησιμοποιήσω τα προτεινόμενα τραγούδια και ποιήματα από το συνταγμένο σενάριο της συναδέλφου.

Ωστόσο, όταν ξεκινήσαμε τη διανομή των τραγουδιών στις ομάδες, ήταν τόσο επίμονη η παράκληση-απαίτηση των παιδιών να ασχοληθούν με τραγούδια δικής τους επιλογής (σχετικά με τον έρωτα-αγάπη), που θεώρησα ότι θα έπρεπε να δεχτώ την πρότασή τους, τη στιγμή μάλιστα που το συγκεκριμένο σενάριο ξεκινά από τα τραγούδια (που είναι πιο οικεία και αγαπητά στα παιδιά) και κατά κάποιο τρόπο τα “χρησιμοποιεί” ως μέσο κινητοποίησης του ενδιαφέροντός τους, για να περάσουμε στη συνέχεια στα ποιήματα. Σε κάθε περίπτωση ο “ποιοτικός στίχος” τέθηκε ως προϋπόθεση επιλογής των τραγουδιών από τους μαθητές.

Πάντως, κρατώντας ως θέμα του ενός τουλάχιστον από τα δύο τραγούδια κάθε ομάδας τον έρωτα, περάσαμε από τον έρωτα στην αγάπη ως ύψιστο ιδανικό στη ζωή μας (Ομάδα 1) και από εκεί στην επιθυμία και ανάγκη του ανθρώπου όχι μόνο για αγάπη, αλλά γενικότερα για πνευματικά αγαθά και αξίες, δηλαδή για “ουρανό” (όπως

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

αναφέρεται και στο ποίημα του Σαχτούρη, Ομάδα 4). Έτσι, χρειάστηκε να αναδιαμορφώσω το σενάριο με βάση τα νέα δεδομένα.

Πρώτα πρώτα, ενώ υπολόγιζα να χρησιμοποιήσω μόνο μία διδακτική ώρα για την Α΄ Φάση (εισαγωγή στο θέμα), ώστε από τη δεύτερη διδακτική ώρα να περάσουμε στην επεξεργασία των τραγουδιών από τους μαθητές, ολόκληρη η δεύτερη ώρα αφιερώθηκε στην επιλογή-ανάθεση τραγουδιών στις τέσσερις ομάδες. Οι μαθητές ζήτησαν να πάρουν πρώτα μια γεύση από τα προτεινόμενα τραγούδια πριν καταλήξουμε στα δύο τραγούδια κάθε ομάδας.

Η τελική διανομή έγινε ως εξής: τα μέλη κάθε ομάδας διάλεξαν ένα τραγούδι της επιλογής τους, ενώ τους μοίρασα και ένα δεύτερο από τα προτεινόμενα της συναδέλφου. Παράλληλα, προσπάθησα σε κάθε ομάδα να αντιστοιχεί και ένα από τα τέσσερα ποιήματα (του Καρούζου, του Gibran, του Καβάφη, του Σαχτούρη), δηλαδή να υπάρχει κάποια αναλογία ανάμεσα στη στάση ζωής που υποδεικνύει το ποίημα και τουλάχιστον ενός από τα τραγούδια της ομάδας. Τα τρία ποιήματα (Καρούζος, Καβάφης, Σαχτούρης) ήταν προτάσεις της συναδέλφου και το ένα δικής μου επιλογής (Gibran).

Τραγούδια, Ποιήματα & Στάσεις ζωής

Μοιράστηκαν στις τέσσερις ομάδες των παιδιών τα ακόλουθα τραγούδια και ποιήματα:

1) Ομάδα 1:

Τραγούδια: «Ο Προσκυνητής» και «Η αγάπη όλα τα υπομένει»

Ποίημα: Νίκος Καρούζος, «Τα πουλιά δέλεαρ του Θεού»

Στάση ζωής: Η αγάπη ύψιστο ιδανικό στη ζωή μας, για την οποία αξίζει να περάσει κάποιος πολλά εμπόδια και δοκιμασίες.

2) Ομάδα 2:

Τραγούδια: «Πεθαίνω για σένα» και «Μη φοβάσαι»

Ποίημα: Kahlil Gibran, «Όταν η αγάπη σε καλεί»

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Στάση ζωής: Δε φοβόμαστε να ακολουθήσουμε την αγάπη, όταν τη συναντούμε (τραγούδι-ποίημα) – Η ανιδιοτέλεια και η ελευθερία ως βασικά συστατικά της αγάπης («Η αγάπη ούτε κατέχει ούτε μπορεί να κατέχεται. Γιατί η αγάπη αρκείται στην αγάπη» – ποίημα).

3) Ομάδα 3:

Τραγούδια: «Αγαπάω κι αδιαφορώ» και «Ποτέ μη χτυπάς μια πόρτα κλειστή»

Ποίημα: Κ. Π. Καβάφης, «Όσο μπορείς»

Στάση ζωής: Αξιοπρέπεια και αυτοσεβασμός.

4) Ομάδα 4:

Τραγούδια: «Μικρός Τιτανικός» και «Η μπαλάντα του Ούρι»

Ποίημα: Μίλτος Σαχτούρης, «Το ψωμί»

Στάση ζωής: Η ανάγκη του ανθρώπου για “ουρανό” και πνευματικά αγαθά και αξίες.

Μοιράστηκε επίσης η πρώτη σελίδα του Φύλλου Εργασίας 1 (διαφορετικό για κάθε ομάδα) και ζητήθηκε από τους μαθητές να ακούσουν προσεκτικά τα τραγούδια στο σπίτι τους και να προετοιμάσουν τη Δραστηριότητα 1, προσδιορίζοντας: α) «ποιος μιλάει» σε κάθε τραγούδι και αν υπάρχει κάποιος αποδέκτης, β) αν υπάρχουν “άλλες φωνές” εκτός από τη βασική φωνή μέσα στο τραγούδι και γ) ποια στάση ζωής εκφράζεται στο καθένα από το πρόσωπο που μιλά. Κατά το επόμενο διδακτικό δίωρο οι μαθητές θα συνέθεταν τις ατομικές απαντήσεις τους σε ομαδικό έργο και θα υλοποιούσαν τις άλλες δραστηριότητες του ΦΕ⁶.

Β' Φάση: κατά την ανάγνωση

3^η-4^η ώρα

Κατά τη διάρκεια του δεύτερου διδακτικού δίωρου οι μαθητές επεξεργάστηκαν τις δραστηριότητες του ΦΕ 1.

⁶ Το Φύλλο Εργασίας 1, τα τραγούδια και ποιήματα έχουν αναρτηθεί στο ιστολόγιο της τάξης: [Ιστολόγιο Διαπολιτισμικού Γυμνασίου Ευόσμου για τη Λογοτεχνία \(Εφαρμογή Σεναρίου 3\)](#).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Αρχικά παρουσιάστηκε στον βιντεοπροβολέα στην ολομέλεια της τάξης, έπειτα από παράκληση όλων των μαθητών, το τραγούδι που η κάθε ομάδα είχε επιλέξει (που είχε θέμα ερωτικό) και στη συνέχεια παρουσιάστηκαν (ολόκληρα ή εν μέρει) και τα υπόλοιπα τραγούδια (το δεύτερο δηλαδή τραγούδι κάθε ομάδας).

Οι μαθητές ολοκλήρωσαν τις ασκήσεις της Δραστηριότητας 1, προσδιορίζοντας α) «ποιος μιλάει» σε κάθε τραγούδι και αν υπάρχει κάποιος αποδέκτης β) αν υπάρχουν “άλλες φωνές” εκτός από τη βασική φωνή μέσα στο τραγούδι και γ) ποια στάση ζωής εκφράζεται στο κάθε τραγούδι από το πρόσωπο που μιλά. Ακολούθως, κάθε ομάδα παρουσίασε στην ολομέλεια της τάξης τα αποτελέσματα της δουλειάς της.

Στον χρόνο που απέμεινε από τη δεύτερη ώρα του δίωρου μοιράστηκε σε δεύτερη φωτοτυπία η Δραστηριότητα 2 του ΦΕ 1 και τα τέσσερα ποιήματα, και αρχικά ζητήθηκε από τα μέλη κάθε ομάδας να επιλέξουν το ποίημα στο οποίο εκφράζεται ανάλογη στάση ζωής με το ένα τουλάχιστον από τα τραγούδια που επεξεργάστηκαν. Μετά από συζητήσεις και διαφωνίες, ανατέθηκε τελικά στην κάθε ομάδα να μελετήσει ένα από τα τέσσερα ποιήματα.

Εργασία στο σπίτι

Ανατέθηκε στα μέλη κάθε ομάδας ως εργασία για το σπίτι α) να ακούσουν ή/και να δουν απαγγελία ή/και οπτικοποιημένη εκδοχή του ποιήματος που μελετούσαν στο διαδίκτυο, και στην περίπτωση που υπήρχε πλούσιο διαδικτυακό υλικό να επιλέξουν ποια εκδοχή θα ήθελαν να παρουσιάσουν στους συμμαθητές τους, β) στη συνέχεια να επιχειρήσουν να διαβάσουν (να απαγγείλουν) το ποίημα οι ίδιοι και, τέλος, γ) να προβληματιστούν αν η συνοδεία της απαγγελίας με κατάλληλη μουσική επένδυση και ο εμπλουτισμός ενός ποιήματος με εικόνες και μουσική (οπτικοποίηση) συντελούν στη θετικότερη πρόσληψη ενός ποιήματος από έναν αποδέκτη-αναγνώστη-θεατή της ηλικίας τους. Τέλος, να κρατήσουν σημειώσεις, στις οποίες να διατυπώσουν εν συντομία τα συμπεράσματά τους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

5^η-6^η ώρα

Κατά τη διάρκεια αυτού του διδακτικού δίωρου τα μέλη κάθε ομάδας επεξεργάστηκαν για τριάντα περίπου λεπτά τις ασκήσεις της Δραστηριότητας 2:

- α) προσδιόρισαν «ποιος μιλάει» σε κάθε ποίημα, σε ποιον απευθύνεται αυτός που μιλάει, σε τι ύφος-τόνο είναι γραμμένο το ποίημα και αν υπάρχουν “άλλες φωνές” εκτός από τη βασική φωνή μέσα στο ποίημα,
- β) επεσήμαναν τη λειτουργία των εικόνων, των μεταφορών, των προσωποποιήσεων κλπ. ως βασικών συστατικών του ποιητικού λόγου, αλλά και, αντιστικτικά, την ύπαρξη πεζολογικών ποιημάτων (π.χ. Καβάφης),
- γ) πρότειναν τη δική τους άποψη για το περιεχόμενο ή τη σημασία κάποιων λέξεων του ποιήματος (π.χ. «ουρανός») ή κάποιων φράσεων του ποιήματος (π.χ. «ας μην αφήσουμε την αγάπη να συνωστίζεται με τόσα συναισθήματα» ή «η αγάπη δεν κατέχει κι ούτε μπορεί να κατέχεται, γιατί η αγάπη αρκείται στην αγάπη»),
- δ) συζήτησαν την επιλογή του τίτλου των ποιημάτων και αντιπροτείνοντας κάποιον άλλον τίτλο και τέλος,
- ε) προσπάθησαν να δημιουργήσουν έναν διάλογο με τους στίχους-απόψεις-θέσεις των τραγουδιών και των ποιημάτων μεταξύ τους.⁷

Στη συνέχεια, τα μέλη κάθε ομάδας επέλεξαν και πρόβαλαν στην ολομέλεια της τάξης βιντεάκι από το YouTube με απαγγελία ή οπτικοποιημένη εκδοχή του ποιήματος που μελετούσαν και κατόπιν μας παρουσίασαν το ποίημα, με βάση τις ερωτήσεις της Δραστηριότητας 2.

Το δίωρο ολοκληρώθηκε με ελεύθερη και κατευθυνόμενη συζήτηση σχετικά με την “ανταπόκριση” των σημερινών νέων στην ποίηση. Ειδικότερα, συζητήθηκε αν η

⁷ Καθώς βρισκόμασταν ήδη στο τέλος του Α' τριμήνου, γεγονός που σημαίνει ότι είχαν προηγηθεί διαγωνίσματα και τεστ στα περισσότερα μαθήματα (τα τελευταία διαγωνίσματα είχαν οριστεί να διεξαχθούν, κατά παραχώρηση, την πρώτη εβδομάδα του Δεκεμβρίου, την οποία διανύαμε) οι μαθητές ζήτησαν να απαντήσουν στις ερωτήσεις της Δραστηριότητας 2 προφορικά. Επίσης, πρέπει να σημειωθεί ότι κατά το δίωρο αυτό βρισκόμασταν σε τάξη με βιντεοπροβολέα και έναν Η/Υ, αλλά χωρίς τη δυνατότητα να υπάρχει ένας Η/Υ ανά ομάδα· δηλαδή οι ομάδες δεν είχαν τη δυνατότητα να μαρκάρουν φράσεις του ποιήματος ή να κάνουν αναρτήσεις στο ιστολόγιο της τάξης.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

μουσική επένδυση κατά την απαγγελία ενός ποιήματος ή η οπτικοποίηση ενός ποιήματος με συνδυασμένη χρήση λόγου, εικόνας και μουσικής συντελούν στη θετικότερη ανταπόκριση ενός αποδέκτη-αναγνώστη-θεατή της ηλικίας τους. Τα παιδιά στην πλειοψηφία τους συμφώνησαν ότι το περιεχόμενο ενός ποιήματος γίνεται πολύ πιο ευχάριστα αποδεκτό και πιο εύκολα κατανοητό, όταν η απαγγελία συνοδεύεται από μουσική ή όταν οι στίχοι ενός ποιήματος εμπλουτίζονται με εικόνες και μουσική.

Γ' Φάση: μετά την ανάγνωση

7^η-8^η ώρα

Κατά τη διάρκεια του τέταρτου διδακτικού δώρου οι μαθητές εργάστηκαν σε ομάδες με βάση το Φύλλο Εργασίας 2 με σκοπό: α) τη σύνθεση ενός ποιήματος και β) τη δημιουργία ενός πολυτροπικού κειμένου.

Άλλοι μαθητές συνέθεσαν ποιήματα, ακολουθώντας την οδηγία του Φύλλου Εργασίας 2 (δηλαδή προσπάθησαν να χρησιμοποιήσουν τον ίδιο τίτλο ή την ίδια στάση ζωής με το ποίημα που μελετούσαν), ενώ όσοι δεν την ακολούθησαν συνέθεσαν ποιήματα με θέμα τον έρωτα. Στη φάση αυτή οι ομάδες αναδιατάχτηκαν, καθώς τους δόθηκε η δυνατότητα να οπτικοποιήσουν όποιο ποίημα ήθελαν. Επίσης, συνέθεσαν ποιητικά κείμενα ανά δυάδες ή τριάδες. Και οι δύο αυτές δραστηριότητες έγιναν με μεγάλη ευχαρίστηση από μέρους των παιδιών⁸.

9^η ώρα

Τα αποτελέσματα της εργασίας των μαθητών παρουσιάστηκαν στην ολομέλεια της τάξης την αμέσως επόμενη ώρα (τρίτη συνεχόμενη διδακτική ώρα) μετά από αλλαγή στο ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου. Η υποδοχή των εργασιών των μαθητών από τους συμμαθητές τους ήταν ενθουσιώδης. Οι μαθητές όχι μόνο δε δυσανασχέτησαν

⁸ Το Φύλλο Εργασίας 2 έχει αναρτηθεί στο ιστολόγιο της τάξης: [Ιστολόγιο Διαπολιτισμικού Γυμνασίου Ευόσμου για τη Λογοτεχνία \(Εφαρμογή Σεναρίου 3\).](#)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

που το ίδιο μάθημα συνεχίστηκε για τρίτη διδακτική ώρα, αλλά το δέχτηκαν πολύ θετικά.

Αξιολόγηση

Οι μαθητές του τμήματος αυτού είχαν ήδη συμπληρώσει το Ατομικό Φύλλο Αξιολόγησης της διαδικασίας, κατά την εφαρμογή του προηγούμενου διδακτικού σεναρίου, οπότε έκρινα πως δεν ήταν απαραίτητο να συμπληρωθεί ένα παρόμοιο δεδομένης μάλιστα της χρονικής πίεσης.

Τα Φύλλα Ετερο-αξιολόγησης και Αυτο-αξιολόγησης που προτείνονται από τη συνάδελφο τα βρήκα πολύ ενδιαφέροντα, ωστόσο δεν υπήρχε το χρονικό περιθώριο να συμπληρωθούν άμεσα. Ωστόσο, σκόπευα να ζητήσω από τους μαθητές να τα συμπληρώσουν σε επόμενη διδακτική ώρα.

Μετά το τέλος της εφαρμογής του σεναρίου, τα μέλη κάθε ομάδας μού παρέδωσαν σε φύλλο χαρτί τη συμμετοχή τους στις δραστηριότητες της ομάδας (κάτι σαν ένα ημερολόγιο της ομάδας).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στάσεις Ζωής σε τραγούδια και ποιήματα

2ο & 3ο διδακτικό δίωρο: Επεξεργασία φύλλου με την ομάδα

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1.1 (ΟΜΑΔΑ 1)

ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Η Ομάδα ερευνά

Αποστολή της ομάδας σας είναι να ακούσετε δύο τραγούδια και στη συνέχεια να προσδιορίσετε τη στάση ζωής του προσώπου που μιλάει. Κατόπιν, να διαλέξετε κάποιο ή κάποια ποιήματα, στα οποία εκφράζεται παρόμοια στάση ζωής (με το ένα τουλάχιστον από τα τραγούδια), να απαντήσετε στις σχετικές ερωτήσεις και να επισημάνετε εκείνα τα σημεία (φράσεις), στα οποία φαίνεται να υπάρχει διάλογος ανάμεσα στα ποιήματα και τα τραγούδια.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Δραστηριότητα 1

Να ακούσετε προσεκτικά τα τραγούδια:

- «[Ο Προσκυνητής](#)» ([βίντεο](#)) από τον δίσκο *Οι περιπέτειες ενός προσκυνητή* (Mercury, 2003), μουσική, [στίχοι](#) και ερμηνεία: Αλκίνοος Ιωαννίδης
- «[Η αγάπη όλα τα υπομένει](#)» ([βίντεο](#)) από τον δίσκο *Ρεσιτάλ* (Polygram, 1976), μουσική: Κώστας Χατζής, [στίχοι](#): Σώτια Τσώτου, ερμηνεία: Μαρινέλλα & Κώστας Χατζής

Στη συνέχεια να προσδιορίσετε:

- α) Ποιος μιλάει στο κάθε τραγούδι και σε τι πρόσωπο (α', β', γ'); Σε ποιον απευθύνεται το πρόσωπο που μιλάει;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Εκτός από την κύρια φωνή του βασικού προσώπου που μιλάει (ο στιχουργός ή ο ήρωας του τραγουδιού), ακούγονται άλλες φωνές, που ενδεχομένως συμπληρώνουν ή απαντούν στην πρώτη φωνή;

β) Ποια στάση ζωής εκφράζει αυτός που μιλάει στο τραγούδι;

γ) Σε ποιο ή σε ποια από τα ποιήματα εκφράζεται κατά τη γνώμη σας ανάλογη στάση ζωής, με αυτή των τραγουδιών που μελετήσατε; Ποια είναι αυτή;

Δραστηριότητα 2

Αφού διαβάσετε προσεκτικά το ποίημα του Νίκου Καρούζου «Τα πουλιά δέλεαρ του Θεού» στη συνέχεια να προσδιορίσετε:

α) Ποιος μιλάει μέσα στο ποίημα και σε τι πρόσωπο (α', β', γ'); Σε ποιον απευθύνεται το πρόσωπο που μιλάει;

Εκτός από την κύρια φωνή του βασικού προσώπου που μιλάει (ο ποιητής ή ο ήρωας του ποιήματος) ακούγονται άλλες φωνές, που ενδεχομένως συμπληρώνουν ή απαντούν στην πρώτη φωνή;

β) Να εντοπίσετε τις μεταφορές και τις παραστατικές εικόνες που υπάρχουν στο ποίημα και να τις μαρκάρετε με κίτρινο χρώμα. Να περιγράψετε τις εικόνες, να εξηγήσετε τις μεταφορές και να προσπαθήσετε να αιτιολογήσετε τη χρήση τους μέσα στο ποίημα.

γ) Ποια λύση προσδοκά ο ποιητής από τα όνειρα και την αγάπη; Γιατί ο ποιητής θεωρεί ότι η αγάπη δεν μπορεί να “συνωστίζεται” με άλλα συναισθήματα;

δ) Τι δηλώνει ο τίτλος του ποιήματος; Θα μπορούσατε να προτείνετε κάποιον άλλο τίτλο για το ποίημα αυτό;

ε) Μπορείτε να εντοπίσετε φράσεις-απόψεις σε κάποια τραγούδια ή ποιήματα που μελετήσαμε, οι οποίες αποτελούν κατά κάποιον τρόπο “απάντηση” σε φράσεις-απόψεις-ερωτήσεις που υπάρχουν σε άλλα τραγούδια και ποιήματα που μελετήσαμε; Λαμβάνουμε υπόψη μας τα τραγούδια και τα ποιήματα όλων των ομάδων, που είναι αναρτημένα στο ιστολόγιο της τάξης:

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ιστολόγιο Διαπολιτισμικού Γυμνασίου Ευόσμου για τη Λογοτεχνία (Εφαρμογή Σεναρίου 3)

Εργασία για το σπίτι

1) Να ακούσετε την απαγγελία του ποιήματος του Νίκου Καρούζου στα παρακάτω βίντεο στο YouTube:

- [«Τα πουλιά δέλεαρ του Θεού» \(βίντεο – απαγγελία – δημιουργός: Evita Lykou\)](#)
- [«Τα πουλιά δέλεαρ του Θεού» \(βίντεο – απαγγελία – δημιουργός: username85gamw\)](#)

2) Να προσπαθήσετε να απαγγείλετε εσείς οι ίδιοι το ποίημα.

3) Να προβληματιστείτε στα παρακάτω ζητήματα, που θα συζητήσουμε την επόμενη φορά στην τάξη:

- Ποια στοιχεία παίζουν σημαντικό ρόλο στην απαγγελία ενός ποιήματος (ύφος, τόνος, ένταση, χροιά της φωνής κλπ.);
- Πόσο επηρεάζει την ανταπόκριση ενός ακροατή-θεατή σε ένα ποίημα (α) η συνοδεία της απαγγελίας ενός ποιήματος με κατάλληλη μουσική επένδυση ή (β) ο εμπλουτισμός ενός ποιήματος με σχετικές εικόνες και κατάλληλη μουσική (οπτικοποίηση του ποιήματος);

Παρουσίαση στην τάξη

Η ομάδα σας έχει αναλάβει να παρουσιάσει το ποίημα του Νίκου Καρούζου «**Τα πουλιά δέλεαρ του Θεού**» στους συμμαθητές σας. Θεωρείτε προτιμότερο να

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

χρησιμοποιήσετε κάποιο βιντεάκι από το YouTube ή να το διαβάσει στην τάξη κάποιο μέλος της ομάδας σας, ενδεχομένως με συνοδεία κατάλληλης μουσικής υπόκρουσης;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Στάσεις Ζωής σε τραγούδια και ποιήματα

2ο & 3ο διδακτικό δίωρο: Επεξεργασία φύλλου με την ομάδα

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1.2 (ΟΜΑΔΑ 2)

ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Η Ομάδα ερευνά

Αποστολή της ομάδας σας είναι να ακούσετε δύο τραγούδια και στη συνέχεια να προσδιορίσετε τη στάση ζωής του προσώπου που μιλάει. Κατόπιν, να διαλέξετε κάποιο ή κάποια ποιήματα, στα οποία εκφράζεται παρόμοια στάση ζωής (με το ένα τουλάχιστον από τα τραγούδια), να απαντήσετε στις σχετικές ερωτήσεις και να επισημάνετε εκείνα τα σημεία (φράσεις), στα οποία φαίνεται να υπάρχει διάλογος ανάμεσα στα ποιήματα και τα τραγούδια.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Δραστηριότητα 1

Να ακούσετε προσεκτικά τα τραγούδια:

- «[Πεθαίνω για σένα](#)» ([βίντεο](#)) από τον δίσκο *Η ενοχή των αμνών*, (MINOS EMI, 2010), μουσική: Λαυρέντης Μαχαιρίτσας, [στίχοι](#): Ελένη Ράντου & Γιάννης Μαύρος, ερμηνεία: Λαυρέντης Μαχαιρίτσας.
- «[Μη φοβάσαι](#)» ([βίντεο](#)), από τον δίσκο *Κοντά στη δόξα μια στιγμή* (Lyra, 1987), μουσική & ερμηνεία: Νίκος Ξυδάκης, [στίχοι](#): Μανώλης Ρασούλης.

Στη συνέχεια να προσδιορίσετε:

α) Ποιος μιλάει στο κάθε τραγούδι και σε τι πρόσωπο (α', β', γ'); Σε ποιον απευθύνεται το πρόσωπο που μιλάει;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Με βάση τον τρόπο του ή τον τόνο του προσώπου που μιλάει, να προσδιορίσετε το ύφος του τραγουδιού «**Μη φοβάσαι**».

Εκτός από την κύρια φωνή του βασικού προσώπου που μιλάει (ο στιχουργός ή ο ήρωας του τραγουδιού), ακούγονται άλλες φωνές, που ενδεχομένως συμπληρώνουν ή απαντούν στην πρώτη φωνή;

β) Ποια στάση ζωής εκφράζει αυτός που μιλάει στο κάθε τραγούδι;

γ) Σε ποιο ή σε ποια από τα ποιήματα εκφράζεται κατά τη γνώμη σας ανάλογη στάση ζωής, με αυτή του τραγουδιού «**Μη φοβάσαι**»; Ποια είναι αυτή;

Δραστηριότητα 2

Αφού διαβάσετε προσεκτικά το ποίημα του **Kahlil Gibran «Όταν η αγάπη σε καλεί»** στη συνέχεια να προσδιορίσετε:

α) Ποιος μιλάει μέσα στο ποίημα και σε τι πρόσωπο (α', β', γ'); Σε ποιον απευθύνεται το πρόσωπο που μιλάει;

Με βάση τον τρόπο του ή τον τόνο του προσώπου που μιλάει, να προσδιορίσετε το ύφος του ποιήματος.

β) Να εντοπίσετε τις μεταφορές και τις προσωποποιήσεις που υπάρχουν στο ποίημα και να τις μαρκάρετε με κίτρινο χρώμα. Στη συνέχεια, να τις περιγράψετε και να προσπαθήσετε να αιτιολογήσετε τη χρήση τους μέσα στο ποίημα.

γ) Τι προτείνει στους ανθρώπους ο προφήτης αναφορικά με την αγάπη; Πώς καταλαβαίνετε τις φράσεις: «Η αγάπη δεν κατέχει κι ούτε μπορεί να κατέχεται. Γιατί η αγάπη αρκείται στην αγάπη»;

δ) Τι δηλώνει ο τίτλος του ποιήματος; Θα μπορούσατε να προτείνετε κάποιον άλλο τίτλο για το ποίημα αυτό;

ε) Μπορείτε να εντοπίσετε φράσεις-απόψεις σε κάποια τραγούδια ή ποιήματα που μελετήσαμε, οι οποίες αποτελούν κατά κάποιον τρόπο “απάντηση” σε φράσεις-απόψεις-ερωτήσεις που υπάρχουν σε άλλα τραγούδια και ποιήματα που μελετήσαμε;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Λαμβάνουμε υπόψη μας τα τραγούδια και τα ποιήματα όλων των ομάδων, που είναι αναρτημένα στο ιστολόγιο της τάξης:

[Ιστολόγιο Διαπολιτισμικού Γυμνασίου Ευόσμου για τη Λογοτεχνία \(Εφαρμογή Σεναρίου 3\)](#)

Εργασία για το σπίτι

1) Να δείτε οπτικοποιημένες εκδοχές του ποιήματος του Kahlil Gibran «Όταν η αγάπη σε καλεί» από το YouTube, όπως για παράδειγμα:

- [«Όταν η αγάπη σε καλεί» \(βίντεο – οπτικοποιημένη εκδοχή 1 – δημιουργός: KRoditis\)](#) (τα 3 πρώτα λεπτά)
- [«Όταν η αγάπη σε καλεί» \(βίντεο – οπτικοποιημένη εκδοχή 2 – δημιουργός: ένας αγέρας\)](#) (τα 3 πρώτα λεπτά)

2) Να προσπαθήσετε να απαγγείλετε εσείς οι ίδιοι το ποίημα.

3) Να προβληματιστείτε στα παρακάτω ζητήματα, που θα συζητήσουμε την επόμενη φορά στην τάξη:

- Ποια στοιχεία παίζουν σημαντικό ρόλο στην απαγγελία ενός ποιήματος (ύφος, τόνος, ένταση, χροιά της φωνής κλπ.);
- Πόσο επηρεάζει την ανταπόκριση ενός ακροατή-θεατή σε ένα ποίημα (α) η συνοδεία της απαγγελίας ενός ποιήματος με κατάλληλη μουσική επένδυση ή (β) ο εμπλουτισμός ενός ποιήματος με σχετικές εικόνες και κατάλληλη μουσική (οπτικοποίηση του ποιήματος);

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Παρουσίαση στην τάξη

Η ομάδα σας έχει αναλάβει να παρουσιάσει το ποίημα του **Kahlil Gibran** «Όταν η αγάπη σε καλεί» στους συμμαθητές σας. Θεωρείτε προτιμότερο να προβάλετε κάποια από τις οπτικοποιημένες εκδοχές του ποιήματος που υπάρχουν στο Youtube ή να το διαβάσει στην τάξη κάποιο μέλος της ομάδας σας, ενδεχομένως με συνοδεία κατάλληλης μουσικής υπόκρουσης;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Στάσεις Ζωής σε τραγούδια και ποιήματα

2ο & 3ο διδακτικό δίωρο: Επεξεργασία φύλλου με την ομάδα

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1.3 (ΟΜΑΔΑ 3)

ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Η Ομάδα ερευνά

Αποστολή της ομάδας σας είναι να ακούσετε δύο τραγούδια και στη συνέχεια να προσδιορίσετε τη στάση ζωής του προσώπου που μιλάει. Κατόπιν, να διαλέξετε κάποιο ή κάποια ποιήματα, στα οποία εκφράζεται παρόμοια στάση ζωής (με το ένα τουλάχιστον από τα τραγούδια), να απαντήσετε στις σχετικές ερωτήσεις και να επισημάνετε εκείνα τα σημεία (φράσεις), στα οποία φαίνεται να υπάρχει διάλογος ανάμεσα στα ποιήματα και τα τραγούδια.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Δραστηριότητα 1

Να ακούσετε προσεκτικά τα τραγούδια:

- «[Αγαπάω κι αδιαφορώ](#)» ([βίντεο](#)) από τον δίσκο *Χαιρετίσματα* (MINOS, 1994), μουσική και [στίχοι](#): Νικόλαος Άσιμος, ερμηνεία: Βασίλης Παπακωνσταντίνου
- «[Μη χτυπάς σ' ένα σπίτι κλειστό](#)» ([βίντεο](#)) από τον δίσκο *Η πόλη μας* (EMI – GLORIA, 1970), μουσική: Μάνος Ελευθερίου, [στίχοι](#): Λουκιανός Κηλαηδόνης, ερμηνεία: Μανώλης Μητσιάς

Στη συνέχεια να προσδιορίσετε

α) Ποιος μιλάει στο κάθε τραγούδι και σε τι πρόσωπο (α', β', γ'); Σε ποιον απευθύνεται το πρόσωπο που μιλάει;

Με βάση τον τρόπο του ή τον τόνο του προσώπου που μιλάει, να προσδιορίσετε το ύφος του τραγουδιού «**Μη χτυπάς**».

β) Ποια στάση ζωής εκφράζει αυτός που μιλάει στο κάθε τραγούδι;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

γ) Σε ποιο ή σε ποια από τα ποιήματα εκφράζεται κατά τη γνώμη σας ανάλογη στάση ζωής, με αυτή των τραγουδιών; Ποια είναι αυτή;

Δραστηριότητα 2

Αφού διαβάσετε προσεκτικά το ποίημα του **Κ. Π. Καβάφη «Όσο μπορείς»** στη συνέχεια να προσδιορίσετε:

α) Ποιος μιλάει μέσα στο ποίημα και σε τι πρόσωπο (α', β', γ'); Σε ποιον απευθύνεται το πρόσωπο που μιλάει;

Με βάση τον τρόπο του ή τον τόνο του προσώπου που μιλάει, να προσδιορίσετε το ύφος του ποιήματος.

β) Να εντοπίσετε τις μετοχές που υπάρχουν στο ποίημα και να τις μαρκάρετε με κίτρινο χρώμα. Να επισημάνετε τη φωνή (ενεργητική/παθητική) και το υποκείμενο των μετοχών και στη συνέχεια να προσπαθήσετε να διατυπώσετε τη λειτουργία τους μέσα στο ποίημα.

γ) Τι προτείνει ο ποιητής στην α' στροφή; Με ποιον τρόπο «εξευτελίζεται» η ζωή ενός ανθρώπου, σύμφωνα με το ποίημα;

δ) Τι δηλώνει ο τίτλος του ποιήματος; Θα μπορούσατε να προτείνετε κάποιον άλλο τίτλο για το ποίημα αυτό;

ε) Μπορείτε να εντοπίσετε φράσεις-απόψεις σε κάποια τραγούδια ή ποιήματα που μελετήσαμε, οι οποίες αποτελούν κατά κάποιον τρόπο "απάντηση" σε φράσεις-απόψεις-ερωτήσεις που υπάρχουν σε άλλα τραγούδια και ποιήματα που μελετήσαμε; Λαμβάνουμε υπόψη μας τα τραγούδια και τα ποιήματα όλων των ομάδων, που είναι αναρτημένα στο ιστολόγιο της τάξης:

[Ιστολόγιο Διαπολιτισμικού Γυμνασίου Ευόσμου για τη Λογοτεχνία \(Εφαρμογή Σεναρίου 3\)](#)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εργασία για το σπίτι

1) Να ακούσετε και να δείτε τις παρακάτω προτάσεις απαγγελίας, οπτικοποίησης, μελοποίησης του ποιήματος του Καβάφη:

- [«Όσο μπορείς» \(βίντεο – απαγγελία Σ. Στρατηγού – δημιουργός: Κοινων Εορδαίας\)](#)
- [«Όσο μπορείς» \(βίντεο – απαγγελία Αντέλα Μέρμηγκα – δημιουργός: rontonaroleon\)](#)
- [«Όσο μπορείς» \(απαγγελία Γ. Π. Σαββίδη – ΣΝΕ\)](#)
- [«Όσο μπορείς» \(απαγγελία Μίμη Σουλιώτη – ΣΠΕ\)](#)
- [«Όσο μπορείς» \(βίντεο – οπτικοποιημένη εκδοχή 1 – δημιουργός: thalassa upomonis\)](#)
- [«Όσο μπορείς» \(βίντεο – οπτικοποίηση 2 – δημιουργός: alextagari\)](#)
- [«Όσο μπορείς» \(βίντεο – μελοποιημένη εκδοχή από τον χρήστη stellasmousiki\)](#)

2) Να προσπαθήσετε να απαγγείλετε εσείς οι ίδιοι το ποίημα.

3) Να προβληματιστείτε στα παρακάτω ζητήματα, που θα συζητήσουμε την επόμενη φορά στην τάξη:

- Ποια στοιχεία παίζουν σημαντικό ρόλο στην απαγγελία ενός ποιήματος (ύφος, τόνος, ένταση, χροιά της φωνής κλπ.);
- Πόσο επηρεάζει την ανταπόκριση ενός ακροατή-θεατή σε ένα ποίημα (α) η συνοδεία της απαγγελίας ενός ποιήματος με κατάλληλη μουσική επένδυση ή (β) ο εμπλουτισμός ενός ποιήματος με σχετικές εικόνες και κατάλληλη μουσική (οπτικοποίηση του ποιήματος);

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Παρουσίαση στην τάξη

Η ομάδα σας έχει αναλάβει να παρουσιάσει το ποίημα του **Κ. Π. Καβάφη** «**Όσο μπορείς**» στους συμμαθητές σας. Θεωρείτε προτιμότερο να προβάλετε κάποια από τις απαγγελίες ή τις οπτικοποιημένες εκδοχές του ποιήματος που υπάρχουν στο διαδίκτυο ή να το διαβάσει στην τάξη κάποιο μέλος της ομάδας σας, ενδεχομένως με συνοδεία κατάλληλης μουσικής υπόκρουσης;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Στάσεις Ζωής σε τραγούδια και ποιήματα

2ο & 3ο διδακτικό δίωρο: Επεξεργασία φύλλου με την ομάδα

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1.4 (ΟΜΑΔΑ 4)

ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Η Ομάδα ερευνά

Αποστολή της ομάδας σας είναι να ακούσετε δύο τραγούδια και στη συνέχεια να προσδιορίσετε τη στάση ζωής του προσώπου που μιλάει. Κατόπιν, να διαλέξετε κάποιο ή κάποια ποιήματα, στα οποία εκφράζεται παρόμοια στάση ζωής (με το ένα τουλάχιστον από τα τραγούδια), να απαντήσετε στις σχετικές ερωτήσεις και να επισημάνετε εκείνα τα σημεία (φράσεις), στα οποία φαίνεται να υπάρχει διάλογος ανάμεσα στα ποιήματα και τα τραγούδια.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Δραστηριότητα 1

Να ακούσετε προσεκτικά τα τραγούδια:

- «[Ένας μικρός Τιτανικός](#)» (βίντεο) από τον δίσκο *Ρίξε κόκκινο τη νύχτα* (EMI, 1993), μουσική: Λαυρέντης Μαχαιρίτσας, [στίχοι](#): Μιχάλης Γκανάς, ερμηνεία: Λαυρέντης Μαχαιρίτσας
- «[Η μπαλάντα του Ούρι](#)» (*Αχ! Ουρανό*) (βίντεο) από τον δίσκο *Ατέλειωτος δρόμος* (Μίνως, 1983), μουσική: Μάνος Χατζιδάκις, [στίχοι](#): Νίκος Γκάτσος, ερμηνεία: Βασίλης Λέκας

Στη συνέχεια να προσδιορίσετε:

α) Ποιος μιλάει στο κάθε τραγούδι και σε τι πρόσωπο (α', β', γ'); Σε ποιον απευθύνεται το πρόσωπο που μιλάει;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εκτός από την κύρια φωνή του βασικού προσώπου που μιλάει (ο στιχουργός ή ο ήρωας του τραγουδιού), ακούγονται άλλες φωνές, που ενδεχομένως συμπληρώνουν ή απαντούν στην πρώτη φωνή;

β) Ποια στάση ζωής εκφράζει αυτός που μιλάει στο κάθε τραγούδι;

γ) Σε ποιο ή σε ποια από τα ποιήματα εκφράζεται κατά τη γνώμη σας ανάλογη στάση ζωής, με αυτή του τραγουδιού «Η μπαλάντα του Ούρι»; Ποια είναι αυτή;

Δραστηριότητα 2

Αφού διαβάσετε προσεκτικά το ποίημα του **Μίλτου Σαχτούρη «Το ψωμί»** στη συνέχεια να προσδιορίσετε:

α) Ποιος μιλάει μέσα στο ποίημα και σε τι πρόσωπο (α', β', γ'); Σε ποιον απευθύνεται το πρόσωπο που μιλάει;

Εκτός από την κύρια φωνή του βασικού προσώπου που μιλάει (ο ποιητής ή ο ήρωας του ποιήματος), ακούγονται άλλες φωνές, που ενδεχομένως συμπληρώνουν ή απαντούν στην πρώτη φωνή;

β) Να εντοπίσετε τις μεταφορές και τις παραστατικές εικόνες που υπάρχουν στο ποίημα και να τις μαρκάρετε με κίτρινο χρώμα. Να περιγράψετε τις εικόνες, να εξηγήσετε τις μεταφορές και να προσπαθήσετε να αιτιολογήσετε τη χρήση τους μέσα στο ποίημα.

γ) Τι περιεχόμενο έχουν οι λέξεις «ψωμί» και «ουρανός» στο ποίημα αυτό; Ποιο είναι το περιεχόμενο της λέξης «ουρανός» στο τραγούδι που μελετήσατε; Σύμφωνα με το ποίημα ποια είναι η βασική ανάγκη του ανθρώπου;

δ) Τι δηλώνει ο τίτλος του ποιήματος; Θα μπορούσατε να προτείνετε κάποιον άλλο τίτλο για το ποίημα αυτό;

ε) Μπορείτε να εντοπίσετε φράσεις-απόψεις σε κάποια τραγούδια ή ποιήματα που μελετήσαμε, οι οποίες αποτελούν κατά κάποιον τρόπο “απάντηση” σε φράσεις-απόψεις-ερωτήσεις που υπάρχουν σε άλλα τραγούδια και ποιήματα που μελετήσαμε;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Λαμβάνουμε υπόψη μας τα τραγούδια και τα ποιήματα όλων των ομάδων, που είναι αναρτημένα στο ιστολόγιο της τάξης:

[Ιστολόγιο Διαπολιτισμικού Γυμνασίου Ευόσμου για τη Λογοτεχνία \(Εφαρμογή Σεναρίου 3\)](#)

Εργασία για το σπίτι

1) Καθώς στο διαδίκτυο δε φαίνεται να υπάρχει απαγγελία ή οπτικοποιημένη εκδοχή του ποιήματος του Μίλτου Σαχτούρη «Το ψωμί», μπορείτε να ακούσετε την απαγγελία και να δείτε την οπτικοποιημένη εκδοχή του ποιήματος «Αποκρία» του ίδιου ποιητή:

[«Αποκρία» \(βίντεο – απαγγελία του Μίλτου Σαχτούρη & οπτικοποιημένη εκδοχή 1\)](#)

[«Αποκρία» \(βίντεο – οπτικοποιημένη εκδοχή 2\)](#)

2) Να προσπαθήσετε να απαγγείλετε εσείς οι ίδιοι το ποίημα «Το ψωμί».

3) Να προβληματιστείτε στα παρακάτω ζητήματα, που θα συζητήσουμε την επόμενη φορά στην τάξη:

- Ποια στοιχεία παίζουν σημαντικό ρόλο στην απαγγελία ενός ποιήματος (ύφος, τόνος, ένταση, χροιά της φωνής κλπ.);
- Πόσο επηρεάζει την ανταπόκριση ενός ακροατή-θεατή σε ένα ποίημα (α) η συνοδεία της απαγγελίας ενός ποιήματος με κατάλληλη μουσική επένδυση ή (β) ο εμπλουτισμός ενός ποιήματος με σχετικές εικόνες και κατάλληλη μουσική (οπτικοποίηση του ποιήματος);

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

Παρουσίαση στην τάξη

Η ομάδα σας έχει αναλάβει να παρουσιάσει το ποίημα του **Μίλτου Σαχτούρη** «**Το ψωμί**» στους συμμαθητές σας. Εφόσον δεν φαίνεται να υπάρχει στο διαδίκτυο διαθέσιμη απαγγελία ή οπτικοποιημένη εκδοχή του ποιήματος αυτού, να αναθέσετε σε κάποιο μέλος της ομάδας σας να το απαγγείλει στην τάξη, ενδεχομένως με συνοδεία κατάλληλης μουσικής υπόκρουσης.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Στάσεις Ζωής σε τραγούδια και ποιήματα
4ο διδακτικό δίωρο: Επεξεργασία φύλλου με την ομάδα
ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2.1 (ΟΜΑΔΑ 1)

ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Η Ομάδα δημιουργεί

Κατά το 4^ο διδακτικό δίωρο αποστολή της ομάδας σας είναι να δημιουργήσετε:

- ένα δικό σας ποιητικό κείμενο
- ένα πολυτροπικό κείμενο

Δραστηριότητα 1: Παραγωγή δημιουργικού λόγου

Να διαλέξετε ένα από τα παρακάτω:

- α) Διατηρώντας τον τίτλο του ποιήματος που μελετήσατε, να συνθέσετε ένα δικό σας ποιητικό κείμενο, που να εκφράζει κάποια στάση ζωής.
- β) Να συνθέσετε ένα δικό σας ποιητικό κείμενο, με τίτλο δικής σας επιλογής και θέμα την αξία και τη δύναμη της αγάπης, για την οποία αξίζει να περάσει κάποιος πολλές δοκιμασίες και εμπόδια.

Δραστηριότητα 2: Δημιουργία πολυτροπικού κειμένου

Να δημιουργήσετε ένα πολυτροπικό κείμενο (προβολή παρουσίασης ή βίντεο), χρησιμοποιώντας:

- α) τους στίχους του ποιήματος του **Νίκου Καρούζου «Τα πουλιά δέλεαρ του Θεού»**,
- β) εικόνες (π.χ. πίνακες ζωγραφικής, τοπία κλπ.) που θεωρείτε ότι ταιριάζουν με τα παραπάνω αποσπάσματα (με ελεύθερη πλοήγηση στο διαδίκτυο: Google: εικόνες),
- γ) κατάλληλη μουσική επένδυση (με ελεύθερη πλοήγηση στο YouTube).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Στάσεις Ζωής σε τραγούδια και ποιήματα
4ο διδακτικό δίωρο: Επεξεργασία φύλλου με την ομάδα
ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2.2 (ΟΜΑΔΑ 2)

ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Η Ομάδα δημιουργεί

Κατά το 4^ο διδακτικό δίωρο αποστολή της ομάδας σας είναι να δημιουργήσετε:

- ένα δικό σας ποιητικό κείμενο
- ένα πολυτροπικό κείμενο

Δραστηριότητα 1: Παραγωγή δημιουργικού λόγου

Να διαλέξετε ένα από τα παρακάτω:

- α) Διατηρώντας τον τίτλο του ποιήματος που μελετήσατε, να συνθέσετε ένα δικό σας ποιητικό κείμενο, που να εκφράζει κάποια στάση ζωής.
- β) Να συνθέσετε ένα δικό σας ποιητικό κείμενο, με τίτλο δικής σας επιλογής και θέμα την αποφασιστικότητα και τόλμη του ανθρώπου να ακολουθήσει την αγάπη (το να μη φοβάται ο άνθρωπος να εμπλακεί στην αγάπη), παρόλο που μπορεί να πληγωθεί. Ή ένα ποιητικό κείμενο με θέμα την ανιδιοτέλεια και την ελευθερία ως βασικά συστατικά της αληθινής αγάπης.

Δραστηριότητα 2: Δημιουργία πολυτροπικού κειμένου

Να δημιουργήσετε ένα πολυτροπικό κείμενο (προβολή παρουσίασης ή βίντεο), χρησιμοποιώντας:

- α) τους στίχους του ποιήματος του **Kahlil Gibran «Όταν η αγάπη σε καλεί»**,
- β) εικόνες (π.χ. πίνακες ζωγραφικής, τοπία κλπ.) που θεωρείτε ότι ταιριάζουν με τα παραπάνω αποσπάσματα (με ελεύθερη πλοήγηση στο διαδίκτυο: Google: εικόνες),
- γ) κατάλληλη μουσική επένδυση (με ελεύθερη πλοήγηση στο YouTube).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Στάσεις Ζωής σε τραγούδια και ποιήματα
4ο διδακτικό δίωρο: Επεξεργασία φύλλου με την ομάδα
ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2.3 (ΟΜΑΔΑ 3)

ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Η Ομάδα δημιουργεί

Κατά το 4^ο διδακτικό δίωρο αποστολή της ομάδας σας είναι να δημιουργήσετε:

- ένα δικό σας ποιητικό κείμενο
- ένα πολυτροπικό κείμενο

Δραστηριότητα 1: Παραγωγή δημιουργικού λόγου

Να διαλέξετε ένα από τα παρακάτω:

- α) Διατηρώντας τον τίτλο του ποιήματος που μελετήσατε, να συνθέσετε ένα δικό σας ποιητικό κείμενο, που να εκφράζει κάποια στάση ζωής.
- β) Να συνθέσετε ένα δικό σας ποιητικό κείμενο, με τίτλο δικής σας επιλογής και θέμα την ανάγκη του ανθρώπου για αξιοπρέπεια και αυτοσεβασμό.

Δραστηριότητα 2: Δημιουργία πολυτροπικού κειμένου

Να δημιουργήσετε ένα πολυτροπικό κείμενο (προβολή παρουσίασης ή βίντεο), χρησιμοποιώντας:

- α) τους στίχους του ποιήματος του **Κ. Π. Καβάφη «Όσο μπορείς»**,
- β) εικόνες (π.χ. πίνακες ζωγραφικής, τοπία κλπ.) που θεωρείτε ότι ταιριάζουν με τα παραπάνω αποσπάσματα (με ελεύθερη πλοήγηση στο διαδίκτυο: Google: εικόνες),
- γ) κατάλληλη μουσική επένδυση (με ελεύθερη πλοήγηση στο YouTube).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Στάσεις Ζωής σε τραγούδια και ποιήματα
4ο διδακτικό δίωρο: Επεξεργασία φύλλου με την ομάδα
ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2.4 (ΟΜΑΔΑ 4)

ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Η Ομάδα δημιουργεί

Κατά το 4^ο διδακτικό δίωρο αποστολή της ομάδας σας είναι να δημιουργήσετε:

- ένα δικό σας ποιητικό κείμενο
- ένα πολυτροπικό κείμενο

Δραστηριότητα 1: Παραγωγή δημιουργικού λόγου

Να διαλέξετε ένα από τα παρακάτω:

- α) Διατηρώντας τον τίτλο του ποιήματος που μελετήσατε, να συνθέσετε ένα δικό σας ποιητικό κείμενο, που να εκφράζει κάποια στάση ζωής.
- β) Να συνθέσετε ένα δικό σας ποιητικό κείμενο, με τίτλο δικής σας επιλογής και θέμα την ανάγκη του ανθρώπου για “ουρανό”, δηλαδή για πνευματικές αξίες και αγαθά.

Δραστηριότητα 2: Δημιουργία πολυτροπικού κειμένου

Να δημιουργήσετε ένα πολυτροπικό κείμενο (προβολή παρουσίασης ή βίντεο), χρησιμοποιώντας:

- α) τους στίχους του ποιήματος του **Μίλτου Σαχτούρη «Το ψωμί»**,
- β) εικόνες (π.χ. πίνακες ζωγραφικής, τοπία κλπ) που θεωρείτε ότι ταιριάζουν με τα παραπάνω αποσπάσματα (με ελεύθερη πλοήγηση στο διαδίκτυο: Google: εικόνες),
- γ) κατάλληλη μουσική επένδυση (με ελεύθερη πλοήγηση στο YouTube).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

1) Επιλογές τραγουδιών

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, κατά την εφαρμογή αυτού του σεναρίου, προσπάθησα να συνδυάσω –όσο ήταν δυνατόν– τις επιλογές της συναδέλφου (τραγούδια και ποιήματα), τις προτιμήσεις των παιδιών (ερωτικά τραγούδια) και ένα θεματικό άξονα-στάση ζωής σε κάθε ομάδα. Ο συνδυασμός αυτός δεν ήταν πάντα απολύτως επιτυχής. Τα ερωτικά τραγούδια που επέλεξαν οι μαθητές κάθε ομάδας δεν ταίριαζαν πάντα με το δεύτερο τραγούδι και το ποίημα που η ομάδα θα μελετούσε. Στη συνέχεια, προτείνω για τις Ομάδες 2 και 4 δύο άλλα τραγούδια, που νομίζω πως ταιριάζουν περισσότερο στους συγκεκριμένους θεματικούς άξονες (στάσεις ζωής) και που έτυχαν, τουλάχιστον στο τμήμα μου, θετικής υποδοχής από τους μαθητές, όταν τους τα έβαλα να τα ακούσουν:

Ομάδα 2:

Τραγούδια: «Το δίχτυ» * και «Μη φοβάσαι»

Ποίημα: Kahlil Gibran, «Όταν η αγάπη σε καλεί»

Στάση ζωής: Δε φοβόμαστε να ακολουθήσουμε την αγάπη, όταν τη συναντούμε, έχουμε όμως πάντα τα μάτια μας “ανοιχτά” – Η ανιδιοτέλεια και η ελευθερία ως βασικά συστατικά της αγάπης (Η αγάπη ούτε κατέχει ούτε μπορεί να κατέχεται. Γιατί η αγάπη αρκείται στην αγάπη).

* «Το δίχτυ» (βίντεο) από την ταινία *Ρεμπέτικο* (1983), μουσική: Στάυρος Ξαρχάκος, στίχοι: Νίκος Γκάτσος, ερμηνεία: Χάρις Αλεξίου.

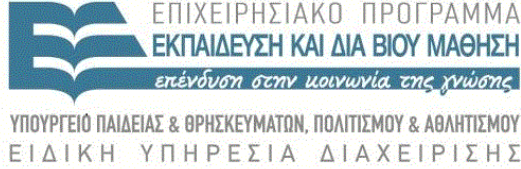
Αντί για το τραγούδι «Το δίχτυ», οι μαθητές κατά την εφαρμογή του σεναρίου επέλεξαν να επεξεργαστούν το τραγούδι «Πεθαίνω για σένα», που δεν έχει σχέση με την παραπάνω στάση ζωής

Ομάδα 4:

Τραγούδια: «Δώσε μου λιγάκι ουρανό» και «Η μπαλάντα του Ούρι»

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ποίημα: Μίλτος Σαχτούρης, «Το ψωμί»

Στάση ζωής: Η ανάγκη του ανθρώπου για “ουρανό” και πνευματικά αγαθά και αξίες.

* [«Δώσε μου λιγάκι ουρανό» \(βίντεο\)](#) από τον δίσκο *Ο κύκλος του έρωτα* (MINOS & EMI, 1999), [στίχοι](#), μουσική & ερμηνεία: Γιάννης Πάριος.

Αντί για το τραγούδι «Δώσε μου λιγάκι ουρανό», οι μαθητές κατά την εφαρμογή του σεναρίου επέλεξαν να επεξεργαστούν το τραγούδι «Μικρός Τιτανικός», που δεν έχει σχέση με την παραπάνω στάση ζωής

Εάν επιθυμούμε να συζητήσουμε στην τάξη τραγούδια και ποιήματα που αφορούν κοινωνικά–πολιτικά θέματα, μπορούμε να ακούσουμε κάποια τραγούδια του Κώστα Χατζή (π.χ. «Στο διεθνές το μαγαζί»), τα οποία, ενώ έχουν γραφεί σε παλαιότερες δεκαετίες, είναι επίκαιρα, αγαπητά στο νεανικό κοινό και έχουν ξεκάθαρη στάση ζωής.

2) *Δραστηριότητες σχετικές με τα ποιήματα*

α) Τα ποιήματα που επιλέγουμε να μελετήσουμε στην τάξη μπορούν να αποτελέσουν πηγή (υλικό) έμπνευσης για τη δημιουργία παγωμένης εικόνας από τους μαθητές.

β) Μπορούμε να ζητήσουμε από τους μαθητές να εξασκηθούν στην ανάγνωση-απαγγελία του ποιήματος που μελετούν, ενδεχομένως με συνοδεία κατάλληλης μουσικής επένδυσης, όχι μόνο με σκοπό να το παρουσιάσουν στην ολομέλεια της τάξης, αλλά και προκειμένου να πειραματιστούν με τη μαγνητοφώνηση της απαγγελίας τους.

[Δυστυχώς δεν υπήρχε χρόνος για να υλοποιηθούν οι παραπάνω δραστηριότητες στο τμήμα μου κατά την εφαρμογή αυτού του σεναρίου.]

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Σχόλια που αφορούν στο σενάριο

Η συνάδελφος Σταυρούλα Τεντόμα, στο σενάριό της «Του τραγουδιού τη γλώσσα αντιλαλώντας» καταθέτει την πολύ ενδιαφέρουσα πρόταση που συνδυάζει τη

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

διδασκαλία ποίησης και τραγουδιών. Ξεκινώντας από την περιοχή των τραγουδιών, που είναι ένας χώρος οικείος και αγαπητός στα παιδιά, επιδιώκει να περάσει κατόπιν στη μελέτη της ποίησης, που είναι ένας χώρος λιγότερο γνωστός ή προσιτός. Επίσης, προτείνει έναν δημιουργικό διάλογο μεταξύ των ποιητικών κειμένων και υποκειμένων. Το σενάριο φαίνεται πως έχει γραφεί με μεράκι και αγάπη για το σχολείο και τους μαθητές.

Ωστόσο, θα μπορούσαν ίσως να γίνουν κάποιες αλλαγές στα τραγούδια που προτείνονται, με επιλογές πιο «οικείες» ή πιο «προσιτές» –ως μουσικά ακούσματα– στα παιδιά, εφόσον η εξοικείωση και η ευχάριστη διάθεση των παιδιών εξαρχής θεωρούνται προϋποθέσεις αυτού του σεναρίου. Στο σημείο αυτό μπορώ να καταθέσω την ανταπόκριση των δικών μου μαθητών, του τμήματος Γ2 του Διαπολιτισμικού Γυμνασίου Ευόσμου Θεσσαλονίκης στα προτεινόμενα τραγούδια. Όπως έχω ήδη αναφέρει, κατά την εφαρμογή του παραπάνω σεναρίου ακούσαμε στην τάξη, αν όχι ολόκληρα, τουλάχιστον ένα μέρος όλων των προτεινόμενων τραγουδιών. Αρκετά από αυτά ήταν άγνωστα και δεν έτυχαν θετικής υποδοχής από τους μαθητές (κυρίως ως μουσικό άκουσμα), όπως για παράδειγμα τα τραγούδια: «Τα πάγια» του Μάλαμα, «Ο Λαθρόβιος» του Γερμανού, «Με το φορητό τον ουρανό μου» του Μητσια, «Ακούω την αγάπη» του Αγγελάκα, ακόμη και το «Μη φοβάσαι» του Ξυδάκη που τελικά συμπεριλήφθηκε στις επιλογές μας. Η παραπάνω στάση επιβεβαιώνει αυτό που μάλλον γνωρίζουμε, πως δηλαδή οι σημερινοί μαθητές είναι ένα δύσκολο και απαιτητικό κοινό.

Στο σημείο αυτό αισθάνομαι την ανάγκη να υπογραμμίσω ότι θεωρώ καλό-θετικό να προβάλλουμε στους μαθητές μας τραγούδια ή ποιήματα που δε γνωρίζουν ή δεν τους αρέσουν και συχνά τονίζω στην τάξη μου ότι άλλο πράγμα είναι τι μας αρέσει ή τι έχουμε συνηθίσει να διαβάζουμε ή να ακούμε και άλλο πράγμα το να είμαστε “ανοιχτοί” να γνωρίσουμε και να ακούσαμε άλλα πράγματα, διαφορετικά. Ωστόσο, στο συγκεκριμένο σενάριο, τα τραγούδια χρησιμοποιούνται ως κάτι το

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

“οικείο και γνωστό” που θα μας οδηγήσει στο “ανοίκιο και στο άγνωστο”, δηλαδή την ποίηση, οπότε είναι σημαντικό να ξεκινήσουμε είτε από τραγούδια γνωστά και αγαπητά στα παιδιά είτε από τραγούδια άγνωστα, αλλά ευχάριστα και προσιτά. Έτσι, κατά την εφαρμογή αυτού του σεναρίου στην τάξη, θεώρησα καλό να δοθεί στα παιδιά η δυνατότητα να προτείνουν δικά τους τραγούδια, με την προϋπόθεση όμως να έχουν “ποιοτικό στίχο”.

Αναφορικά με τις προτεινόμενες δραστηριότητες:

Τα Φύλλα Εργασίας εμπεριέχουν ενδιαφέρουσες και εφικτές δραστηριότητες, κάποιες από τις οποίες προσπαθήσαμε να εντάξουμε στην παρούσα εφαρμογή. Αποφύγαμε να χρησιμοποιήσουμε τον όρο «ποιητικό υποκείμενο», διότι η χρήση του φάνηκε να δυσκολεύει κάποιους μαθητές.

Πολύ χρήσιμη είναι η πρόταση Ετερο-αξιολόγησης και Αυτο-αξιολόγησης με τον σχετικό πίνακα που τη συνοδεύει.

Σχόλια που αφορούν στην εφαρμογή

Το δωδεκάωρο ή δεκατετράωρο, όπως προβλέπεται από τη δημιουργό του, σενάριο, λόγω πίεσης χρόνου, συρρικνώθηκε σε εννιάωρο, πράγμα που σημαίνει ότι κάποιες δραστηριότητες έγιναν βιαστικά ή προφορικά, δεν υπήρχε χρόνος για αξιολόγηση, για αναρτήσεις στο ιστολόγιο της τάξης κατά τη διάρκεια του μαθήματος, όταν δεν υπήρχε διαθέσιμος ένας Η/Υ ανά ομάδα κλπ.

α) Δυσκολίες

Κάποιες επιπρόσθετες δυσκολίες στην εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου αφορούσαν:

- τη χρονική στιγμή της εφαρμογής του (τέλος του Α΄ τριμήνου, όταν τα παιδιά ήταν ήδη αρκετά κουρασμένα από διαγωνίσματα και τεστ σε όλα τα διδακτικά αντικείμενα),
- το γεγονός ότι εφαρμόστηκε στο ίδιο τμήμα, στο οποίο είχε εφαρμοστεί τις προηγούμενες εβδομάδες άλλο σενάριο («Στάσεις ζωής στην ελληνική και

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ξενόγλωσση ερωτική ποίηση διαφορετικών εποχών»). Το πρώτο σενάριο χρειάστηκε δεκαοχτώ ώρες να ολοκληρωθεί και οι περισσότεροι μαθητές ήδη είχαν εμπλακεί ενεργά σε πολλές και ποικίλες δραστηριότητες, τόσο στην τάξη όσο και στο σπίτι.

β) Πλεονεκτήματα

Στο σημείο αυτό βέβαια θα πρέπει να αναφερθούν και τα πλεονεκτήματα της εφαρμογής δύο σεναρίων στο ίδιο τμήμα.

- Οι μαθητές ήταν πιο εξοικειωμένοι με την εργασία σε ομάδες.
- Υπήρχε ήδη στην ατμόσφαιρα της τάξης διάχυτο ένα θετικό κλίμα απέναντι στην ποίηση και στα τραγούδια (ειδικότερα βέβαια απέναντι στα ερωτικά ποιήματα και τραγούδια λόγω του προηγούμενου σεναρίου). Επιπλέον, τα παιδιά είχαν ήδη δημιουργήσει δικές τους μαντινάδες ή ποιήματα για τον Οδυσσέα και την Πηνελόπη κατά τη διάρκεια του προηγούμενου σεναρίου, οπότε η νέα δραστηριότητα “δημιουργικής γραφής” ήρθε ως φυσική συνέχεια των προηγούμενων.
- Έχοντας ήδη εμπλακεί στη δημιουργία προβολής παρουσίασης ή βίντεο, ήταν ταχύτεροι και απόλαυσαν περισσότερο τη διαδικασία. Μάλιστα, επιθυμία όλων των παιδιών ήταν η προβολή παρουσίασης που δημιούργησαν να μετατραπεί αργότερα σε βίντεο που θα ανέβαινε στο ιστολόγιο της τάξης.

Ενεργός ρόλος των μαθητών

Αυτό που άρεσε ιδιαίτερα στους μαθητές ήταν ο ενεργός τους ρόλος μέσα στην τάξη.

Ειδικότερα στοιχεία που αποτιμήθηκαν θετικά από τα παιδιά ήταν:

- 1) η εργασία σε ομάδες,
- 2) η σύνθεση δικών τους ποιητικών κειμένων,
- 3) η εργασία με τους Η/Υ. Στα παιδιά άρεσε ιδιαίτερα η οπτικοποίηση κειμένου (δημιουργία προβολής παρουσίασης και βίντεο) με αναζήτηση υλικού από το διαδίκτυο.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Οπτικοποίηση ποιήματος

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να επισημάνω ότι η προσπάθεια εύρεσης κατάλληλων εικόνων και μουσικής, που θα “έντυναν” τους στίχους ενός ποιήματος, δεν είναι και τόσο μηχανική υπόθεση, όσο ίσως εκ πρώτης όψεως φαίνεται. Κατά τη διάρκεια της αναζήτησης τα παιδιά εξοικειώνονται με τις λέξεις και φράσεις ενός ποιήματος και η όλη διαδικασία αποτελεί έναν πολύ αποτελεσματικό και βιωματικό τρόπο για να εσωτερικεύσουν και να αφομοιώσουν τον ποιητικό λόγο. Νομίζω πως είναι ένας σύγχρονος τρόπος το “ποίημα να μιλήσει μέσα τους”.

Μαθητές αλλοδαποί ή άλλοι με μαθησιακές δυσκολίες έχουν (εν προκειμένω είχαν) την ευκαιρία να ασχοληθούν ενεργά και δημιουργικά με τη γλώσσα και να δημιουργήσουν ένα καλλιτεχνικό έργο, το οποίο στη συνέχεια προβάλλεται στην τάξη, επιδοκιμάζεται με χειροκρότημα από τους συμμαθητές τους και, εφόσον υπάρχει δυνατότητα, ανεβαίνει στο ιστολόγιο της τάξης, οπότε το βλέπουν μαθητές από άλλα τμήματα ή άλλα σχολεία. Ο μαθητής από παθητικός δέκτης γίνεται συνδιαμορφωτής της γνώσης, αναπτύσσοντας παράλληλα τις καλλιτεχνικές του ικανότητες.

Στόχοι

Οι στόχοι που αφορούν στις γνώσεις για τη λογοτεχνία σε έναν βαθμό επιτεύχθηκαν. Οι μαθητές γνώρισαν και επεξεργάστηκαν ενδιαφέροντα ποιήματα και τραγούδια, κατανόησαν τη λειτουργία των εικόνων, των μεταφορών κλπ. ως βασικών συστατικών του ποιητικού λόγου, κατανόησαν την ύπαρξη μιας ή περισσότερων φωνών σε ένα τραγούδι ή ποίημα.

Επίσης, μέσα από το σενάριο αυτό, με αφορμή τις απόψεις που εκφράζονται στα τραγούδια και τα ποιήματα που μελετήσαμε, είχαν την ευκαιρία να συζητήσουν διαφορετικές στάσεις ζωής (απέναντι στον έρωτα, στην αγάπη, στον “ουρανό” κλπ.) και να διατυπώσουν δικές τους απόψεις και στάσεις πάνω στο θέμα. Ακόμη, προβληματίστηκαν και συζήτησαν πώς ένα ποίημα (μέσω της απαγγελίας του, της

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

μελοποιημένης ή της οπτικοποιημένης εκδοχής του) μπορεί να έχει το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα σε έναν αποδέκτη-ακροατή-αναγνώστη της ηλικίας τους.

Σε σχέση με τις δεξιότητες, ανέπτυξαν την ικανότητα να εντοπίζουν τη στάση ζωής που εκφράζεται σε τραγούδια και ποιήματα καθώς και την ικανότητα να αναγνωρίζουν τη φωνή που μιλά μέσα σε ένα ποίημα ή ακόμη και την ύπαρξη άλλων φωνών στο ποίημα αυτό. Επιπλέον, καλλιέργησαν τις καλλιτεχνικές και δημιουργικές ικανότητές τους (δημιουργία ποιητικού και πολυτροπικού κειμένου).

Η προστιθέμενη αξία των ΤΠΕ στην εφαρμογή του σεναρίου αυτού στη συγκεκριμένη τάξη έγκειται κυρίως στη δημιουργία πολυτροπικών κειμένων (προβολές παρουσίασης, που συνδυάζουν τον λόγο, την εικόνα και τη μουσική) που έγινε από τους μαθητές με μεγάλο ενθουσιασμό. Υπάρχει απώτερος στόχος το υλικό αυτό να χρησιμοποιηθεί στο άμεσο μέλλον για τη δημιουργία βίντεο από τους μαθητές. Επίσης, το οπτικοακουστικό υλικό που υπάρχει για τα ποιήματα που εξετάστηκαν έδωσε στους μαθητές τη δυνατότητα να ακούσουν και να συγκρίνουν απαγγελίες και οπτικοποιημένες εκδοχές των ποιημάτων που μελετούσαν. Παρ' όλο που ο χρωματισμός των κειμένων με βάση της οδηγίες του Φύλλου Εργασίας 1 δεν έγινε για πρακτικούς λόγους (απουσία δυνατότητας Η/Υ σε κάθε ομάδα), έγιναν ωστόσο άλλες δραστηριότητες με θετικά αποτελέσματα.

Ταυτότητες

Τα παιδιά, κατά την εφαρμογή του σεναρίου, βγήκαν από τον παθητικό ρόλο του αποδέκτη της γνώσης και έγιναν συν-δημιουργοί της και συν-διαμορφωτές του μαθήματος, ενώ η διδάσκουσα περιορίστηκε στον εξαιρετικά καίριο ρόλο του εμπνευστή και υποστηρικτή της όλης διαδικασίας. Βέβαια, να μη λησμονήσουμε πως πίσω από όλο το σενάριο υπάρχει ο δημιουργικότερος ρόλος του/της εκπαιδευτικού, που συλλαμβάνει την ιδέα και δημιουργεί το σενάριο και τους τρόπους υλοποίησής του, ενθαρρύνει τα παιδιά στην αναζήτηση της γνώσης, και όποτε χρειαστεί γίνεται

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

και πιο παρεμβατικός. Έτσι, σίγουρα έχουμε να κάνουμε με σημαντική και προς το θετικότερο αλλαγή ταυτοτήτων του/της εκπαιδευτικού και των μαθητών.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αποστολίδου, Β. 2012. [Η Λογοτεχνία στα νέα περιβάλλοντα των ΤΠΕ. Κυβερνολογοτεχνία και E-Books, Ψηφιακές Κοινότητες αναγνωστών, Δημιουργική γραφή και αφήγηση στον ψηφιακό κόσμο.](#) Θεσσαλονίκη: ΚΕΓ – Υπουργείο Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης & Θρησκευμάτων.

Αποστολίδου, Β. & Χοντολίδου, Ε. (επιμ.). 2002. *Λογοτεχνία και εκπαίδευση*. Αθήνα: Τυπωθήτω – Γιώργος Δαρδανός.

Αποστολίδου, Β., Καπλάνη, Β. & Χοντολίδου, Ε. (επιμ.). 2000. *Διαβάζοντας λογοτεχνία στο σχολείο... Μια νέα πρόταση διδασκαλίας*, Αθήνα: Τυπωθήτω – Γιώργος Δαρδανός.

Βακαλούδη, Α. 2003. *Διδάσκοντας και Μαθαίνοντας με τις Νέες Τεχνολογίες: Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα: Πατάκης.

Γιαννακοπούλου, Ε. 2006. *Σχεδιασμός Διδακτικής Ενότητας, Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών, τόμος ΙΙΙ*. Αθήνα: ΕΚΕΠΙΣ.

Επιμορφωτικό υλικό για την εκπαίδευση των επιμορφωτών στα Πανεπιστημιακά Κέντρα Επιμόρφωσης. Τεύχος 3: κλάδος ΠΕ2. 2011. Πάτρα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Κουλαΐδης Β. (επιμ.) 2007. [Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις για την ανάπτυξη Κριτικής & Δημιουργικής Σκέψης για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.](#) Αθήνα: ΟΕΠΕΚ.

Κουτσογιάννης, Δ. & Αλεξίου, Μ. 2012. [Μελέτη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή σεναρίων και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.](#) Θεσσαλονίκη: ΚΕΓ – Υπουργείο Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης & Θρησκευμάτων.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Κουτσογιάννης, Δ. 2011α. *Εφηβικές Πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού και ταυτότητες.*, Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Κουτσογιάννης, Δ. 2011β. «Σενάρια: δομή και αξιολόγηση εκπαιδευτικών σεναρίων». Στο *Επιμορφωτικό υλικό για την εκπαίδευση των επιμορφωτών στα Πανεπιστημιακά Κέντρα Επιμόρφωσης*. Τεύχος 3: κλάδος ΠΕ2. 2011, 360-404. Πάτρα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Κουτσογιάννης, Δ. & Αραποπούλου, Μ. (επιμ.). 2009. *Γραμματισμός, νέες τεχνολογίες και εκπαίδευση: όψεις του τοπικού και του παγκόσμιου*. Θεσσαλονίκη: Ζήτη.

Ματσαγγούρας, Η. 2008. *Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση*. Αθήνα: Γρηγόρη.

Μαυρίκης, Γ. 2007. «Τεχνικές για την ανάπτυξη της κριτικής και της δημιουργικής σκέψης II». Στο Κουλαϊδής Β. (επιμ.) 2007. *Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις για την ανάπτυξη Κριτικής & Δημιουργικής Σκέψης για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*, 121-140. Αθήνα: ΟΕΠΕΚ.

Μαυροσκούφης, Δ. & Μυρογιάννη, Ε. 2004. *Φιλολογοί στον Υπολογιστή*. Αθήνα: Καλειδοσκόπιο.

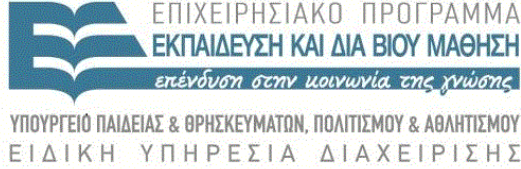
Νικολαΐδου, Σ. & Γιακουμάτου, Τ. (επιμ.). 2001. *Διαδίκτυο και Διδασκαλία. Ένας οδηγός για κάθε ενδιαφερόμενο και πολλές προτάσεις για τους φιλολόγους*. Αθήνα: Κέδρος.

Νικολαΐδου, Σ. 2009. *Λογοτεχνία και Νέες Τεχνολογίες: Από τη θεωρία στη διδακτική πράξη*. Αθήνα: Κέδρος.

Παντζαρέλας, Π. 2012. *Τα βασικά εργαλεία των ΤΠΕ στη διδασκαλία της λογοτεχνίας και οι χρήσεις τους: Περιβάλλοντα παραγωγής λόγου, Λογισμικά παρουσίασης και Διαδίκτυο*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας – Υπουργείο Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης & Θρησκευμάτων.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Τσακίρη, Δ. & Καπετανίδου, Μ. 2007. «Τεχνικές για την ανάπτυξη της κριτικής και της δημιουργικής σκέψης Ι». Στο Κουλαϊδής Β. (επιμ.) 2007. *Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις για την ανάπτυξη Κριτικής & Δημιουργικής Σκέψης για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*, 95-120. Αθήνα: ΟΕΠΕΚ.

Χοντολίδου, Ε. 2012. *Μελέτη για τα εκπαιδευτικά σενάρια στη διδασκαλία της λογοτεχνίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας – Υπουργείο Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης & Θρησκευμάτων.

Φρυδάκη, Ε. 2009. *Η διδασκαλία στην τομή της νεωτερικής και της μετανεωτερικής σκέψης*. Αθήνα: Κριτική.

Φρυδάκη Ε. 2003. «*Η αξιοποίηση των ιστορικο-φιλολογικών δεδομένων ως ερμηνευτικών εργαλείων. Εφαρμογή στο κείμενο το Κ. Γ. Καρυωτάκη Είμαστε κάτι...*», *Η θεωρία της λογοτεχνίας στην πράξη της διδασκαλίας*, 243-253. Αθήνα: Κριτική.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι:

ΦΥΛΛΟ ΕΤΕΡΟ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Β΄ ΦΑΣΗΣ*

Θετικά	Αρνητικά
Χαρακτηρισμός της εργασίας: (π.χ. καλή)	

ΦΥΛΛΟ ΑΥΤΟ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Β΄ ΦΑΣΗΣ*

Θετικά	Αρνητικά

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Δυσκολίες
Χαρακτηρισμός της συνεργασίας: (π.χ. καλή)

***Τα φύλλα αξιολόγησης είναι ενδεικτικά. Μπορούμε να ρυθμίσουμε το μέγεθος των κελιών ανάλογα με τις επιδιώξεις μας.**

ΑΤΟΜΙΚΟ ΦΥΛΛΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

[Το συμπληρώνει ο κάθε μαθητής ατομικά
μετά την ολοκλήρωση της διδακτικής ενότητας]

Χώρος

- Ο χώρος ήταν κατάλληλα διαμορφωμένος:

– Στην τάξη

Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ

– Στο εργαστήριο Η/Υ

Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ

– Στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων

Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ

Χρόνος

- Ο χρόνος ήταν επαρκής

Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ

- Μου φάνηκε ότι κατανεμήθηκε σωστά στις διάφορες δραστηριότητες

Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ

- Το ότι ασχοληθήκαμε με τη θεματική αυτή ενότητα για 12 ώρες ήταν ενδιαφέρον

Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ

Μέθοδος – Μέσα

Φύλλα Εργασίας:

- Η διατύπωση στα Φύλλα Εργασίας ήταν κατανοητή

Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ

- Οι δραστηριότητες στα Φύλλα Εργασίας ήταν πολλές

Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ

- Οι δραστηριότητες στα Φύλλα Εργασίας ήταν ενδιαφέρουσες

Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ

- Άλλο σχόλιο:

.....

Ομάδες:

- Μετά από την εμπειρία μου στην ομαδική εργασία, προτιμώ να δουλεύω σε ομάδες.

Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ

- Δουλεύοντας σε ομάδες:

– Μαθαίνω πιο εύκολα

Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ

– Αισθάνομαι καλύτερα

Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ

- Συμμετέχω στην παραγωγή της γνώσης μέσα στην τάξη
Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ
- Άλλο σχόλιο:
-

ΤΠΕ:

- Οι ΤΠΕ βοήθησαν εμένα και την ομάδα μου να φέρουμε σε πέρας τις δραστηριότητες των Φύλλων Εργασίας και να τις παρουσιάσουμε στην τάξη, διότι...
-

- Οι δυσκολίες που συνάντησα σε σχέση με τις ΤΠΕ είναι:
-

- Κατά τη γνώμη μου ένα πολύ θετικό στοιχείο σε σχέση με τη χρήση των ΤΠΕ είναι το εξής:
-

- Άλλο σχόλιο:
-

Υλικό

- Τα ποιήματα ήταν εύκολα
Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ

- Τα ποιήματα ήταν ενδιαφέροντα
Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ

- Το οπτικοακουστικό υλικό ήταν κατανοητό
Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ

- Το οπτικοακουστικό υλικό ήταν ενδιαφέρον
Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ

Στάσεις απέναντι στη Λογοτεχνία – Δεξιότητες

- Η ανάγνωση ποιήματος ήταν /είναι για μένα μια ευχάριστη δραστηριότητα

- Πριν τη διδακτική αυτή ενότητα
Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ

- Μετά τη διδακτική αυτή ενότητα
Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ

- Η ανάγνωση ποιήματος μου φαινόταν / μου φαίνεται μια χρήσιμη δραστηριότητα

- Πριν τη διδακτική αυτή ενότητα
Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ

- Μετά τη διδακτική αυτή ενότητα
Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Η απαγγελία ενός ποιήματος έχει μέγιστο αποτέλεσμα σε έναν αποδέκτη-ακροατή της ηλικίας σας, αν συνοδεύεται από κατάλληλη μουσική επένδυση
Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ
- Η παρουσίαση ενός ποιήματος με συνδυασμό λόγου εικόνας και μουσικής (οπτικοποίηση) έχει θετικότερο αποτέλεσμα σε έναν αποδέκτη-ακροατή-θεατή της ηλικίας σας, σε σχέση με την απαγγελία του ποιήματος
– Καθόλου Λίγο Πολύ
Πάρα πολύ
- Βρίσκω εύκολο το να εντοπίζω σε ποιητικά κείμενα αντιλήψεις και στάσεις ζωής και στη συνέχεια να τις συγκρίνω με στάσεις και αντιλήψεις δικές μου
Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ
- Βρίσκω εύκολο το να διακρίνω σε ένα ποίημα ποιος μιλάει, σε ποιον απευθύνεται αυτός που μιλάει και αν υπάρχουν άλλες φωνές μέσα στο ποίημα
Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ

Συνολική αποτίμηση

Κάτι θετικό που κρατώ από το μάθημα αυτό.

.....
.....
.....

Κάτι αρνητικό που παρατήρησα στο μάθημα αυτό και που θα ήθελα να αλλάξει.

.....
.....
.....

ΣΕ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΠΟΛΥ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ!

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II:

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Εισαγωγικό τραγούδι

«Φτερωτό μου τραγουδάκι» από τον δίσκο *Στην εποχή του ονείρου* (1998)

μουσική: Γιώργος Νταλάρας

στίχοι: Κώστας Φασουλάς

ερμηνεία Ελένη Τσαλιγοπούλου

Κεράσματα τα λόγια που μου λες
που φτάνουν στην καρδιά σαν προσευχές
στο κάλεσμά σου σέρνω το χορό
σαν караβάκι πρίμα στον καιρό
τραγούδι μου κοντά σου θα βρεθώ
στο πέταγμά σου για να λυτρωθώ

Φτερωτό μου τραγουδάκι ποιος σε κυβερνά
ποια νεράιδα σ' έχει μάθει να γλεντάς τον πόνο
κι όταν το παράπονό μου στην ψυχή ξυπνά
να 'ξερες στο άκουσμά σου τι καημούς γλιτώνω

Σεργιάνισέ με απόψε να χαρείς
στο πείσμα μιας αγιάτρευτης πληγής
που μ' άφησε μια αγάπη μου παλιά
σαν να 'τανε χορού παραγγελιά
τραγούδι μου κοντά σου θα βρεθώ
στο πέταγμά σου για να λυτρωθώ

Φτερωτό μου τραγουδάκι ποιος σε κυβερνά
ποια νεράιδα σ' έχει μάθει να γλεντάς τον πόνο
κι όταν το παράπονό μου στην ψυχή ξυπνά
να 'ξερες στο άκουσμά σου τι καημούς γλιτώνω

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ομάδα 1

**«Ο Προσκυνητής» από τον δίσκο *Οι περιπέτειες ενός προσκυνητή* (2003)
μουσική, στίχοι και ερμηνεία: Αλκίνοος Ιωαννίδης**

Τα βουνά περνάω
και τις θάλασσες περνώ
Κάποιον αγαπάω
Δυο ευχές κρατάω
και δυο τάματα κρατώ
Περπατώ και πάω

Κάποιος είπε πως η αγάπη
σ' ένα αστέρι κατοικεί
αύριο βράδυ θα 'μαι εκεί
Κάποιος είπε πως ο έρωτας
για μια στιγμή κρατά
αύριο βράδυ θα 'ναι αργά

Στα πουλιά μιλάω
και στα δέντρα τραγουδώ
Κάποιον αγαπάω
Κι όταν τραγουδάω
προσευχές παραμιλώ
περπατώ και πάω

Κάποιος είπε πως ο δρόμος
είναι η φλέβα της φωτιάς
ψυχή μου πάντα να κυλάς
Κάποιος είπε πως ταξίδι
είναι μόνο η προσευχή
καρδιά μου να 'σαι ζωντανή

Κάποιος είπε πως η αγάπη
σ' ένα αστέρι κατοικεί
αύριο βράδυ θα 'μαι εκεί
Κάποιος είπε πως ο έρωτας
για μια στιγμή κρατά
αύριο βράδυ θα 'ναι αργά

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

**«Η αγάπη όλα τα υπομένει» από τον δίσκο *Ρεσιτάλ* (1976)
μουσική: Κώστας Χατζής
στίχοι: Σώτια Τσώτου
ερμηνεία: Μαρινέλλα & Κώστας Χατζής**

Δεν είν' τα μάτια σου μεγάλα,
τόσο βαθιά και γαλανά,
είν' η αγάπη που τα κάνει
όλα αληθινά.
Δεν είν' τα λόγια σου σπουδαία,
λόγια απλά, καθημερινά,
μα είν' η αγάπη που τα κάνει
όλα αληθινά.

Η αγάπη όλα τα υπομένει,
η αγάπη όλα τα ελπίζει.
Δίνει ζωή στην οικουμένη
κι η γη γυρίζει κι η γη γυρίζει.

Είσαι κι εσύ μι' αυγής λουλούδι,
κάτι που εφήμερα περνά,
μα είν' η αγάπη που τα κάνει
όλα αληθινά.
Είναι τα λάθη σου μεγάλα
και κάθε λάθος σου πονά,
μα είν' η αγάπη που τα κάνει
όλα αληθινά.

Δεν ξέρει η αγάπη μοιρολόι,
αρχή και τέλος δε γνωρίζει.
Χτυπάει τ' άορατο ρολόι
κι η γη γυρίζει κι η γη γυρίζει.

Η αγάπη όλα τα υπομένει,
η αγάπη όλα τα ελπίζει.
Δίνει ζωή στην οικουμένη
κι η γη γυρίζει κι η γη γυρίζει.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ομάδα 2

«Πεθαίνω για σένα» από τον δίσκο *Η ενοχή των αμνών* (2010)

μουσική: Λαυρέντης Μαχαιρίτσας

στίχοι: Ελένη Ράντου & Γιάννης Μαύρος

ερμηνεία: Λαυρέντης Μαχαιρίτσας

Στον κόμβο Κηφισίας επάνω σου τρακάρω,
σε ώρα απελπισίας, Χριστό είδα τον χάρο.
Χτύπησε καραμπόλα και η δόλια η καρδιά μου,
τα παίζω όλα για όλα, άναψε την φωτιά μου.

Πεθαίνω για σένα και ας είσαι απάτη
δε πα να είσαι ψέμα εγώ σε λέω αγάπη

Τι να μας πει η φυσική οι νόμοι δε μετράνε,
σε φάση μεταφυσική τα πάθη κυβερνάνε
Αν είσαι άνθος του κακού δεν ψάχνω αποδείξεις,
στην αυταπάτη ενός τρελού θα ζω μέχρι να λήξεις.

Πεθαίνω για σένα και ας είσαι απάτη
δε πα να είσαι ψέμα εγώ σε λέω αγάπη

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

**«Μη φοβάσαι» (βίντεο), από το δίσκο *Κοντά στη δόξα μια στιγμή* (1987)
μουσική & ερμηνεία: Νίκος Ξυδάκης
στίχοι: Μανώλης Ρασούλης**

Μες στο νόημα πάντα θα 'ναι
όποιος πάθει κι όμως μάθει
οι φοβέρες δε φτουράνε
και ο χάρος κάνει λάθη

Άιντε μη φοβάσαι που φοβάσαι
φίλος με τον πόνο να 'σαι
πάντα έχει η ζωή
κάτι πιο βαθύ να πει
και ο φόβος και ο πόνος
είναι δυο σοφοί

Όλα είναι μια ιδέα
και τη ζεις στο φλας του κόσμου
πότε χάλια πότε ωραία
σώμα μου ψυχή και φως μου

Άιντε μη φοβάσαι που φοβάσαι
φίλος με τον πόνο να 'σαι
πάντα έχει η ζωή
κάτι πιο βαθύ να πει
και ο φόβος και ο πόνος
είναι δυο σοφοί

Δυο παιχνίδια σε ζορίζουν
είναι ο θάνατος κι η αγάπη
παίξ' τα και τα δυο κι ας χάσεις
θα βγει η ήττα σου απάτη

Άιντε μη φοβάσαι που φοβάσαι
φίλος με τον πόνο να 'σαι
πάντα έχει η ζωή
κάτι πιο βαθύ να πει
και ο φόβος και ο πόνος
είναι δυο σοφοί

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ομάδα 3

**«Αγαπάω κι αδιαφορώ» από τον δίσκο *Χαιρετίσματα* (1994)
μουσική και στίχοι: Νικόλαος Άσιμος
ερμηνεία: Βασίλης Παπακωνσταντίνου**

Αγαπάω κι αδιαφορώ
και κρατάω τον κατάλληλο χορό
το λοιπόν θα αγαπάω και μένα
όπως εσένα

Μην παρανοείς τα λόγια που 'χω πει
είναι η πιο απλή του κόσμου συνταγή
νιώσε με για να σε νιώσω κι ας πονάς
είν' πανάκριβο στο λέω ν' αγαπάς

Κοίτα με στα μάτια με υπομονή
διώξε του άλλου κόσμου την επιρροή
νιώσε με για να σε νιώσω κι ας πονάς
είν' πανάκριβο στο λέω ν' αγαπάς

Αγαπάω κι αδιαφορώ
και μαζί σου το 'χω μάθει και αυτό
παραδόξως ν' αγαπάω και μένα
όπως εσένα

Την εικόνα αυτού του κόσμου δεν μπορώ
ούτε μέσα στη σκιά του θα χαθώ
μάγεψαν και σένανε τα ξωτικά
κάνεις πάλι κύκλους σ' άλλη αγκαλιά

Και μη μας τρομάζουν φως μου οι πληγές
στις χρυσές στιγμές μας πλάι και αυτές
νιώσε με για να σε νιώσω κι ας πονάς
είν' πανάκριβο στο λέω ν' αγαπάς

Αγαπάω κι αδιαφορώ
κι έχω φτιάξει έναν καινούργιο εαυτό
τώρα πια με αγαπάω και μένα
όπως εσένα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

**«Μην χτυπάς σ' ένα σπίτι κλειστό» από τον δίσκο *Η πόλη μας* (1970)
μουσική: Μάνος Ελευθερίου, στίχοι: Λουκιανός Κηλαηδόνης, ερμηνεία: Μανώλης Μητσιάς**

Μη χτυπάς
να σ' ανοίξουνε, μη χτυπάς
σ' ένα σπίτι κλειστό
που κανείς δε σ' ακούει.
Τώρα μιαν αγάπη ζητάς
και γι' αυτή ξενυχτάς
κι επιμένεις ακόμη.
Δρόμοι δεν υπάρχουν φορές
που γυρίζουν ξανά
για τις ίδιες χαρές.

Ποτέ μη χτυπάς μια πόρτα κλειστή,
μια πόρτα για σένα χαμένη.
Ο δρόμος αυτός κι αν είναι στενός,
δεν είναι για σένα στερνός.

Μη χτυπάς
να σ' ανοίξουνε, μη χτυπάς
σ' ένα σπίτι κλειστό
που κανείς δε σ' ακούει.
Δρόμοι δεν υπάρχουν φορές
που γυρίζουν ξανά
για τις ίδιες χαρές.

Ποτέ μη χτυπάς μια πόρτα κλειστή,
μια πόρτα για σένα χαμένη.
Ο δρόμος αυτός κι αν είναι στενός,
δεν είναι για σένα στερνός.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ομάδα 4

«Ένας μικρός Τιτανικός» από τον δίσκο *Ρίξε κόκκινο τη νύχτα* (1993)
μουσική: Λαυρέντης Μαχαιρίτσας
στίχοι: Μιχάλης Γκανάς
ερμηνεία: Λαυρέντης Μαχαιρίτσας

Δεν είναι αγάπη αυτό που ζούμε,
εγώ το λέω φονικό
μην πάει ο νους σου στο κακό
με το μπαμπάκι θα σφαχτούμε
Με λίγα λόγια, ένα νεύμα
με ένα βλέμμα ή χωρίς,
είναι αργά κι ίσως νωρίς
να τρέξει μεταξύ μας αίμα

Δεν είναι αγάπη, δεν είναι αγάπη αυτό που ζούμε,
είναι σου λέω πανικός,
ένας μικρός Τιτανικός
και θα 'ναι θαύμα αν σωθούμε

Δεν είναι αγάπη αυτό που ζούμε,
εγώ το λέω ποινικό
κακούργημα κανονικό
και ισόβια θα δικαστούμε
Για πράξεις και για παραλείψεις,
ιδιαζόντως ειδηχθείς
αλλά εσύ μην φοβηθείς
και αρχίσεις τις αποκαλύψεις

Δεν είναι αγάπη, δεν είναι αγάπη αυτό που ζούμε
είναι σου λέω πανικός,
ένας μικρός Τιτανικός
και θα 'ναι θαύμα αν σωθούμε

Ούτε και 'γω θα ομολογήσω
ότι σ' αγάπησα πολύ
και πως με καίει το φιλί
που δεν μπορώ να ξαναζήσω
Έλα λοιπόν να μοιραστούμε
της φυλακής μας το κελί
και αν αγαπιόμαστε πολύ
μπορεί και να αθωωθούμε

Δεν είναι αγάπη, δεν είναι αγάπη αυτό που ζούμε

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

είναι σου λέω πανικός,
ένας μικρός Τιτανικός
και θα 'ναι θαύμα αν σωθούμε

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

**«Η μπαλάντα του Ούρι» (Αχ! Ουρανέ) από τον δίσκο *Ατέλειωτος δρόμος* (1983)
μουσική: Μάνος Χατζιδάκις
στίχοι: Νίκος Γκάτσος
ερμηνεία: Βασίλης Λέκας**

Ουρανέ, όχι δε θα πω το ναι
ουρανέ, φίλε μακρινέ
πώς να δεχτώ άλλης αγκαλιάς τη στοργή
πώς να δεχτώ, μάνα μου είναι η γη
πώς ν' αρνηθώ της ζωής το φως το ξανθό
αχ ουρανέ πόνε μακρινέ

Κάθε δειλινό κοιτώ τον ουρανό,
το γαλανό
κι ακούω μια φωνή,
καμπάνα γιορτινή
να με παρακινεί

Κάθε Κυριακή μου λέει να πάω εκεί, εκεί, εκεί
που χτίζουνε φωλιά
αλλόκοτα πουλιά
στον ήλιου τα σκαλιά

Ουρανέ, όχι δε θα πω το ναι
ουρανέ, φίλε μακρινέ
πώς να δεχτώ άλλης αγκαλιάς τη στοργή
πώς να δεχτώ, μάνα μου είναι η γη
πώς ν' αρνηθώ της ζωής το φως το ξανθό
αχ ουρανέ πόνε μακρινέ

Κάθε δειλινό κοιτώ τον ουρανό,
το γαλανό
και μια φωνή τρελή
σαν χάνι κι απειλή
κοντά της με καλεί

Κάθε Κυριακή μου λέει να πάω εκεί, εκεί, εκεί
μου τάζει ωκεανούς
κομήτες φωτεινούς
και ό,τι βάζει ο νους

Ουρανέ, όχι δε θα πω το ναι
ουρανέ, φίλε μακρινέ
πώς να δεχτώ άλλης αγκαλιάς τη στοργή

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

πώς να δεχτώ, μάνα μου είναι η γη
πώς ν' αρνηθώ της ζωής το φως το ξανθό
αχ ουρανό πόνε μακρινέ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

1. Νίκος Καρούζος, «Τα πουλιά δέλεαρ του Θεού»

Το πηγαίο αίσθημα της αγάπης αποτελεί ιδεώδη και απώτερο στόχο της ανθρώπινης ζωής στο ποίημα του Ν. Καρούζου «Τα πουλιά δέλεαρ του Θεού, 2», που εκδόθηκε το 1961.

Θα περάσουν από πάνω μας όλοι οι τροχοί*
στο τέλος
τα ίδια τα όνειρά μας θα μας σώσουν.
Αγάπη μείνε στην καρδιά –
αυτός ας είναι ο κανών* του τραγουδιού σου.
Με την αγάπη
θα σηκώσουμε την απελπισία μας
απ' τ' αμπάρι* του κορμιού.
Δεν είναι φορτίο για τη χώρα των αγγέλων
η απελπισία.
Και προπαντός
ας μην αφήσουμε την αγάπη
να συνωστίζεται* με τόσα συναισθήματα...

*τροχοί: ρόδες, εδώ όργανα βασανισμού *κανών: τα βιβλία των Γραφών, εδώ μεταφορικά
*αμπάρι: χώρος αποθήκευσης πλοίου *να συνωστίζεται: να στριμώχνεται

2. Χαλίλ Γκιμπράν, «Όταν η αγάπη σε καλεί»

Τότε η Αλμήτρα είπε:
Μίλησε μας για την Αγάπη.
Κι εκείνος, ύψωσε το κεφάλι του κι αντίκρισε το λαό κι απλώθηκε βαθιά ησυχία.
Και με φωνή μεγάλη είπε:

Όταν η αγάπη σε καλεί, ακολούθησε την,
μ' όλο που τα μονοπάτια της είναι τραχιά κι απότομα.
Κι όταν τα φτερά της σ' αγκαλιάσουν
παραδώσου, μ' όλο που το σπαθί που είναι κρυμμένο
ανάμεσα στις φτερούγες της μπορεί να σε πληγώσει.
Κι όταν σου μιλήσει, πίστεψε την, μ' όλο που η φωνή της
μπορεί να διασκορπίσει τα όνειρα σου
σαν τον βοριά που ερημώνει τον κήπο.

Γιατί, όπως η Αγάπη σε στεφανώνει, έτσι θα σε σταυρώσει.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Κι όπως είναι για το μεγάλο σου, είναι και για το κλάδεμά σου.
Κι όπως ανεβαίνει ως την κορυφή σου και χαϊδεύει
τα πιο τρυφερά κλαδιά σου που τρεμοσαλεύουν στον ήλιο,
έτσι ανεβαίνει κι ως τις ρίζες σου και ταραίζει
την προσκόλλησή τους στο χώμα.
Σα δεμάτια σταριού σε μαζεύει κοντά της.
Σε αλωνίζει για να σε ξεσταχυάσει. Σε κοσκινίζει
για να σε λευτερώσει από τα φλούδια σου.
Σε αλέθει για να σε λευκάνει.
Σε ζυμώνει ώσπου να γίνεις απαλός.
Και μετά σε παραδίνει στην ιερή φωτιά της
για να γίνεις ιερό ψωμί για του Θεού
το άγιο δείπνο.

Όλα αυτά θα σου κάνει η Αγάπη
για να μπορέσεις να γνωρίσεις τα μυστικά της καρδιάς σου
και με τη γνώση αυτή να γίνεις
κομμάτι της καρδιάς της ζωής.

Αλλά αν από το φόβο σου, γυρέψεις μόνο
την ησυχία της Αγάπης και την ευχαρίστηση
της Αγάπης,
τότε, θα ήταν καλύτερα για σένα
να σκεπάσεις τη γύμνια σου και να βγεις
έξω από το αλώνι της Αγάπης.
Και να σταθείς στον χωρίς εποχές κόσμο
όπου θα γελάς, αλλά όχι με ολάκερο το γέλιο σου,
και θα κλαις, αλλά όχι με όλα τα δάκρυά σου.

Η Αγάπη δε δίνει τίποτα παρά μόνο τον εαυτό της
και δεν παίρνει τίποτα παρά από τον εαυτό της.
Η Αγάπη δεν κατέχει κι ούτε μπορεί να κατέχεται
γιατί η Αγάπη αρκείται στην Αγάπη.

3. Κ. Π. Καβάφης, «Όσο μπορείς»

Κι αν δεν μπορείς να κάμεις την ζωή σου όπως την θέλεις,
τούτο προσπάθησε τουλάχιστον
όσο μπορείς: μην την εξευτελίζεις
μες στην πολλή συνάφεια του κόσμου,
μες στες πολλές κινήσεις κι ομιλίες.

Μην την εξευτελίζεις παίζοντάς την,
γυρίζοντας συχνά κ' εκθέτοντάς την,
στων σχέσεων και των συναναστροφών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

την καθημερινή ανοησία,
ως που να γίνει σα μια ξένη φορτική.

4. Μίλτος Σαχτούρης, «Το ψωμί»

Ένα τεράστιο καρβέλι, μια πελώρια φραντζόλα ζεστό
ψωμί, είχε πέσει στο δρόμο από τον ουρανό
ένα παιδί με πράσινο κοντό βρακάκι και με μαχαίρι
έκοβε και μοίραζε στον κόσμο γύρω,
όμως και μια μικρή, ένας μικρός άσπρος άγγελος, κι αυτή
μ' ένα μαχαίρι έκοβε και μοίραζε κομμάτια γνήσιο ουρανό
κι όλοι τώρα τρέχαν σ' αυτή, λίγοι πήγαιναν στο ψωμί,
όλοι τρέχανε στον μικρόν άγγελο που μοίραζε ουρανό!
Ας μην το κρύβουμε. Διψάμε για ουρανό.